

Громадсько-політичний і теоретичний журнал «Віче» внесено до переліку видань, публікації в яких зараховуються як наукові роботи при захисті дисертацій у галузі юридичних наук (постанова Президії ВАК № 1-05/8 від 22 грудня 2010 року «Про внесення періодичних друкованих наукових фахових видань до нового Переліку наукових фахових видань України»)

10/2014
(366)

Виходить у Києві
з квітня 1992 року.
З 2006-го – двічі
на місяць

Журнал Верховної Ради України
Громадсько-політичне і теоретичне видання
Засновник – Верховна Рада України

У номері: contents:

2	Віталій КОРЖ.
Конституція громадянського суспільства.
Пропозиція для реформи		
3	Vitaly KORZH.
The Constitution of Civil Society. Proposal for Reforms		
5	Анатолій СУББОТ.
Застосування в Україні передових світових стандартів організації ефективної діяльності правоохоронних органів	15	Volodymyr VILGUSHINSKIY.
Regarding Problematic Issues on Legal Regulation of the Institute of Covert Investigative (Detective) Actions in Criminal Proceedings
8	Anatoly SUBBOT.
Application of Advanced World Standards for the Organization of Efficient Operations of Law Enforcement Agencies in Ukraine	18	Катерина ГОДЗ.
Напрями вдосконалення законодавчого регулювання ПДВ в Україні у контексті євроінтеграції
12	Володимир ВІЛЬГУШИНСЬКИЙ.
Щодо проблемних питань	20	Kateryna GODZ.
Methods For Improvement of VAT Legal Regulations in Ukraine in the Context of Its European Integration
		23	Олексій ДІДУК.
Спірні питання спільної власності подружжя
		25	Oleksii DIDUK.
Controversial Issues Regarding Joint Property Ownership between Spouses
		27	Наталія ЗАДИРАКА,
Роман КАБАНЕЦЬ.
Світовий досвід запобігання та протидії корупції: до питання про інтеграцію законодавства України до права Європейського Союзу
		30	Natalia ZADYRAKA,
Roman KABANETS.
Global Experiences in Preventing and Counteracting Corruption: Towards the Issue on Integration of the Legislation of Ukraine into EU Law

доктор юридичних наук; П. М. Рабінович, професор Львівського національного університету імені Івана Франка, доктор юридичних наук; В. І. Семчик, головний науковий співробітник Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, член-кореспондент НАН України; Ю. Л. Бошицький, ректор Київського університету права НАН України, кандидат юридичних наук; О. М. Костенко, завідувач відділу Інституту держави і права ім. В. М. Корецького, доктор юридичних наук; І. О. Кресіна, завідувач відділу Інституту держави і права

ім. В. М. Корецького, доктор політичних наук.

У роботі конференції взяли участь керівні працівники Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Національної академії наук України, Національної академії правових наук України, а також науковці, викладачі вищих навчальних і науково-дослідних установ України.

За результатами конференції прийнято відповідні рекомендації.

Після завершення конференції відбулося урочисте засідання, присвячене ювілейній даті.

Історія

Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України є провідною науковою установою, відомою в Україні та за її межами. В ньому протягом 65 років здійснюються фундаментальні та прикладні дослідження в галузі державознавства і правознавства.

Інститут веде свій початок від 13 травня 1949 року, коли в складі АН УРСР було утворено окрему самостійну науково-дослідну установу – Сектор держави і права. У червні 1969-го Сектор перетворили на Інститут держави і права АН УРСР. Завідувачем Сектору, а потім першим директором інституту став ака-

демій В. М. Корецький. Його ім'я нині носить інститут.

З 1947-го по 1988 рік Інститут очолював академік Б. М. Бабін. З 1988 року посаду директора Інституту обіймає академік НАН України Ю. С. Шемшученко.

Із майже сотні наукових працівників інституту дев'яносто є докторами й кандидатами наук. Серед учених інституту один академік та два члени-кореспонденти НАН України, чотирнадцять академіків і членів-кореспондентів Національної академії правових наук України, десять заслужених діячів науки і техніки України. Значна частина працівників інституту відзначена державними нагородами, відзнаками Президента

України, преміями НАН України імені видатних учених.

За 65 років науковцями інституту опубліковано близько 700 монографій, понад 350 підручників, збірників, довідників і словників, 530 брошур, майже 2 500 наукових статей з юридичної тематики. Здійснено видання першої в Україні фундаментальної шеститомної «Юридичної енциклопедії», десяти томної «Антології української юридичної думки», «Великого енциклопедично-го юридичного словника» тощо.

За вагомі здобутки в розвитку української юридичної науки, розбудову України як незалежної демократичної, правової держави співробітників інституту було відзначено державними нагородами.

Конституція громадянського суспільства. Пропозиція для реформи*

Віталій КОРЖ,
народний депутат четвертого, п'ятого та шостого скликань
Верховної Ради України,
кандидат економічних наук

2

Чи можна нинішню Конституцію України вважати Основним Законом, та ще й законом прямої дії? Чи відповідає її зміст вимогам розвитку української нації та української держави? Якою має бути Конституція – декларативним зібранням добрих намірів чи головним кодексом правових норм?

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

– яка вона була і яка має бути

Солідарність — це дуже конкретне і дієве поняття. Солідарність — це властива добрим і розумним людям здатність взаємної підтримки і патріотичного єднання для досягнення спільної мети, нерідко в некомфортних або навіть екстремальних умовах.

На всі ці запитання прагнула знайти відповіді група ентузіастів на чолі з політологом Євгеном Голибардом. Їхній неординарний проект за громадською ініціативою називається «Конституція української Республіки – яка вона була і яка має бути». Розробники проекту нового Основного Закону – від першої преамбули до прикінцевих і перехідних положень – називають його Конституцією солідарності та справедливості. Новаторський текст побудовано на принципах функціональної обумовленості та взаємної відповідальності органів влади і громадян.

Як зазначено на обкладинці цього незвичного видання, «Конституція солідарності є засобом нормативного врегулювання і обґрунтування солідарних правових взаємовідносин між громадянами Української Республіки, незалежно від їхнього місця в суспільній ієрархії, посадових чи інших обов'язків».

Проект принципово відрізняється від попередніх Основних Законів своїм змістом, спрямованістю й закладеною в ньому обов'язковістю застосування в інтересах усіх громадян. На відміну від попередніх документів, які були лише деклараціями про наміри й мали переважно парадний характер, Конституція солідарності – дієвий збірник юридичних норм, призначених для беззаперечного практичного застосування.

У ньому чітко сформульовано вимоги, які суспільство ставить перед державними службовцями, політичними партіями, громадськими організаціями й громадянами. З огляду на це кожна стаття функціонально обумовленої Конституції солідарності складається з трьох частин:

– конституційна норма (вимога) стосовно функції, що має бути виконана відповідним органом, службовою чи іншою особою, зокрема громадянином;

– орган (службовець) відповідальний за нагляд і контроль за дотриманням цієї норми;

– санкції, що накладаються за порушення зазначеної конституційної норми.

Саме завдяки такому підходу проект може стати справді Основним Законом прямої дії, а отже – справжнім фундаментом законодавства й прикладом практичної реалізації головного правового документа держави.

Конституція солідарності розкриває визначення принципів понять, що лежать в основі республіканського державного устрою і використовуються в процесі державотворення, а саме:

– республіка, тобто держава публічної (народної) влади;

– взаємна відповідальність як умова солідарної системи державного устрою;

– суспільний постулат солідарності;

– гасло суспільної діяльності;

– критерій суспільної діяльності кожного державного й недержавного органу, службовця, кожної посадової особи, кожного громадянина України;

– національна ідея, національне питання і мовне питання;

– ідеологія українського патріотизму і три ідеали української нації: моральний, виховний, політичний;

– поділ влади на чотири складові, незалежні в межах своєї компетенції: законодавчу, центральну виконавчу, самоврядну і судову;

– уточнення державних символів Української Республіки;

– головні обов'язки (функції) кожного громадянина Української Республіки;

– вимоги до політичних партій і громадських організацій.

Так, політичним ідеалом української нації запропоновано визнавати такий оптимальний результат спільної наукової, господарчої, культурно-освітньо-виховної та міжнародної діяльності державних органів, установ, підприємств і організацій всіх форм власності, громадських організацій та окремих громадян, коли:

1) рівень безробіття в Україні не перевищує 3%;

*Рецензія на кн.: Конституція Української Республіки – яка вона була і яка має бути: Проект / Під ред. Є. Голибарда. – К.: Фенікс, 2014.

- 2) рівень інфляції не більший за 3% на рік;
 - 3) сукупний державний борг не сягає річної суми дефіциту державного бюджету;
 - 4) сальдо балансу зовнішньої торгівлі позитивне;
 - 5) українську мову повсякденно використовують всі громадяни Української Республіки на всіх рівнях спілкування, в усіх сферах, галузях і сегментах суспільного інформаційного простору;
 - 6) за рівнем доходів на душу населення Українська Республіка належить до першої десятки країн світу;
 - 7) за середньою тривалістю життя громадян Україна належить до першої десятки країн світу;
 - 8) Україна повністю забезпечує себе необхідними джерелами енергії й сировини і не залежить від зовнішніх постачальників;
 - 9) Збройні Сили Української Республіки та інші збройні формування, за патріотичної участі всіх громадян, здатні захистити незалежність, територіальну цілісність і суверенітет держави;
 - 10) за станом природного середовища й екологічними показниками Україна перебуває в десятці найкращих країн світу;
 - 11) за досягненнями своїх представників на турнірах, стадіонах і спортивних аренах Українська Республіка належить до десятки найкращих країн світу;
 - 12) Українська Республіка і українці мають заслужений авторитет у всьому світі.
- У запропонованому проекті Конституції вперше чітко визначено устрій громадянського суспільства, що повинен мати трирівневу адміністративно-територіальну структуру, зазначено відповідні функції урядування на кожному рівні – з максимальною робочою деталізацією напрямів діяльності, обов'язків, повноважень, джерел фінансування і витрат. З особливою увагою опрацьовано організаційно-правові норми самоврядування на місцевому рівні.

У розділі «Основні функції держави» визначено функції відповідних органів, зокрема таких, як Служба захисту конституційних прав громадян, Державний комітет контролю, Зовнішньополітичне відомство Української Республіки тощо. У цьому розділі, як в інших, багато новацій. Так, у частині «Оборона і безпека» передбачено діяльність військових формувань територіальної оборони, в частині «Господарча діяльність: планування, виробництво, фінанси» визначено єдину податкову норму, а в частині «Сфера оздоровлення і соціальної підтримки громадян» передбачено стимулювання самооздоровчої діяльності громадян.

У частині «Служба захисту конституційних прав громадян» передбачено, що саме ця служба повинна координувати діяльність префектів поліції, підтримувати діяльність регіональної поліції, надавати їй співробітникам (зокрема місцевим шерифам) кадрову, професійну й організаційну допомогу.

Розділ «Центральні органи управління державою» визначає функції й норми діяльності Національних законодавчих зборів Української Республіки, Ради Міністрів Української Республіки та її апарату, Президента Української Республіки та його канцелярії. Чітко сформульовано умови до кандидатів на високі державні посади, зокрема на посаду Президента Української Республіки. У розділі «Юстиція» подано норми діяльності й відповідальності Міністерства справедливості, прокуратури, судів і судочинства, а також Конституційного трибуналу Української Республіки.

Перед текстом проекту вміщено короткий екскурс в історію конституційного процесу – від «Руської правди» до першого Основного Закону незалежної України.

Автори проекту Конституції Української Республіки сподіваються, що це видання стане предметом обговорення широких верств суспільства.

The Constitution of Civil Society. Proposal for Reforms*

Vitaly KORZH,
Ph.D. in Economics,
People's Deputy of the 4th, 5th and
6th Convocations
of the Verkhovna Rada of Ukraine

Can the current Constitution of Ukraine be considered as the Basic Law that is directly applicable? Does its content meet the requirements of the Ukrainian nation and the Ukrainian state? Which Constitution should the state have: one which is a declarative collection of good intentions or another which is the main code of legal norms?

A group of enthusiasts led by political scientist Ievgen Holybard pro bono tried to find answers to all these questions. Their extraordinary project is known as 'The Constitution of the Ukrainian Republic – What It Was and What Should Be'. The draftspeople of the new Basic Law (including all the articles from the first Preamble to the Final and Transitional Provisions) call it the Constitution of Solidarity and Justice. The innovative text is built on the principles of functional conditionality and mutual responsibility of the authorities

and the citizens. As stated on the cover of this unusual edition, "the Constitution of Solidarity is a means of normative regulation and a justification of solidary legal relations between the citizens of the Ukrainian Republic regardless of their level in the social hierarchy, official or other duties".

The project essentially differs from the previous Basic Laws by its content, orientation and mandatory application to be used in the interest of all the citizens (that is set forth in the text of the draft Constitution).

*Book review: The Constitution of the Ukrainian Republic – What It Was and What Should Be (2014). I. Holybard (ed.). Київ: "Фенікс".

Unlike preceding documents which were only made as declarations of intent and had largely ceremonial nature, the Constitution of Solidarity is an efficient set of legal rules predestinated for undeniable practical application.

It has clearly formulated requirements that society has made to public officials, political parties, NGOs, and citizens. Due to that, each article of the functionally conditioned Constitution of Solidarity consists of three parts, as follows:

- the constitutional rule (requirement) with respect to the function to be performed by the appropriate authoritative body, official or any other person, in particular, a citizen;
- the appointment of an authoritative body (official) to be responsible for supervising and monitoring of compliance with this rule;
- sanctions to be imposed for violation of the relevant constitutional rule.

Due to this very approach, the draft may really be transformed into the Basic Law of direct action, and, therefore, the true foundation of all legislation and an example of the practical realization of the main legal instrument of the state.

The Constitution of Solidarity reveals definitions of fundamental concepts that constitute grounds for a republican state system and are used during the process of nation-building, namely:

- a republic, i.e. the state of public (popular) power;
- mutual responsibility as a condition of the solidary state system;
- social postulate of the solidarity;
- a slogan of social activities;
- a criterion for social activities of each state and non-governmental body and employee, every officer and every citizen of Ukraine;
- the national idea, the national issue, and the language issue;
- the ideology of Ukrainian patriotism and the three ideals of the Ukrainian nation: the moral, the educatory, and the political;
- the separation of powers into four components to be independent within their competence: legislative, central executive, self-governing, and judicial ones;
- clarification of the state symbols of the Ukrainian Republic;
- main responsibilities (functions) of each citizen of the Ukrainian Republic;
- requirements for political parties and civic organizations.

Thus, considering the political ideal of the Ukrainian nation, the authors propose to recognize it as the optimal result of joint scientific, economic, cultural, educational and behavioral, and international activities of the state authoritative bodies, institutions, enterprises and organizations of all forms of ownership, civic organizations, and individuals which presupposes that:

- 1) the unemployment rate in Ukraine does not exceed 3 per cent;
- 2) the inflation rate is not greater than 3 per cent annually;
- 3) the total state debt is lower than the annual amount of the budget deficit;
- 4) the export surplus is positive;
- 5) the Ukrainian language is used daily by all citizens of the Ukrainian Republic at all levels of communication, in all areas, fields and segments of the public information space;

6) in terms of per capita income, the Ukrainian Republic belongs to the top ten countries in the world;

7) in terms of the mean length of life of citizens, Ukraine belongs to the top ten countries in the world;

8) Ukraine is fully self-sufficient in essential sources of energy and raw materials, and does not depend on foreign suppliers;

9) the Armed Forces of the Ukrainian Republic and other paramilitary groups are participated in by all patriotic citizens and are able to defend the independence, territorial integrity and sovereignty of the state;

10) Ukraine is in the list of top ten countries in the world according to the state of its environment and ecology indicators;

11) due to the achievements of its representatives in tournaments, at the stadiums and in the sports arenas, the Ukrainian Republic belongs to the top ten countries in the world;

12) the Ukrainian Republic and Ukrainians have a well-deserved reputation all over the world.

For the first time, the proposed draft Constitution clearly defines the structure of a civil society which should correspond to a three-tier administrative-territorial system; determines the appropriate functions of government to be carried out at every level which presupposes maximum working detalization of activities, duties, powers, funding sources, and expenditures in different spheres. The organization and legal norms to regulate local self-government were explored with particular attention.

The Chapter 'Basic Functions of the State' determines functions of the relevant authoritative bodies including such as the Service for Protection of Constitutional Rights of the Citizens, the State Control Committee, the Foreign Affairs Service of the Ukrainian Republic, etc. Resembling the other ones, this Chapter also contains many innovations. So, the Section 'Defence and Security' foresees the activities of military units of territorial defence; the Section 'Economic Activities: Planning, Production, Finance' determines a single tax rate; and the Section 'Sphere of Health-Improvement and Social Support of the Citizens' provides incentives for personal health improvement of the citizens.

The Section 'Service for Protection of Constitutional Rights of the Citizens' stipulates that this Service should coordinate activities of the police prefects, support activities of the regional police providing their employees (including the local sheriffs) with personnel, professional, and organization assistance.

The Chapter 'Central Bodies of State Government' determines functions and rules of activities of the National Legislative Assembly of the Ukrainian Republic, the Council of Ministers of the Ukrainian Republic and its administration, the President of the Ukrainian Republic and their office. The requirements for candidates for high public posts, including the post of the President of the Ukrainian Republic, are also clearly formulated. The rules on activities and responsibilities of the Ministry of Justice, Prosecutor's Office, Courts and Judiciary, as well as the Constitutional Tribunal of the Ukrainian Republic are presented in the Chapter 'Justice'.

The draft text is prefaced by a brief insight into the history of the constitutional process in Ukraine starting from the Russian Truth to the first Basic Law of independent Ukraine.

The authors of the draft Constitution of the Ukrainian Republic hope that this edition becomes a matter of discussion for the general public.

Застосування в Україні передових світових стандартів організації ефективної діяльності правоохоронних органів

Анатолій СУББОТ,
доктор юридичних наук,
доцент, професор кафедри
спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки
Національного університету
державної податкової служби України

5

У статті розглядається питання застосування зарубіжного досвіду забезпечення особистої безпеки працівників правоохоронних органів європейських країн. Проаналізовано правову ситуацію, а також чинники, які впливають на стан забезпечення особистої безпеки працівників правоохоронних органів. Наведено основні напрями розв'язання наявних проблем.

Ключові слова: правоохоронні органи, працівники правоохоронних органів, особиста безпека, демократизація правоохоронних органів, робота правоохоронних органів з населенням.

В статье рассматривается вопрос применения зарубежного опыта обеспечения личной безопасности сотрудников правоохранительных органов европейских стран. Проанализирована правовая ситуация, а также факты, влияющие на состояние обеспечения личной безопасности сотрудников правоохранительных органов. Приведены основные направления решения существующих проблем.

Ключевые слова: правоохранительные органы, сотрудники правоохранительных органов, личная безопасность, демократизация правоохранительных органов, работа правоохранительных органов с населением.

У зв'язку з подіями, які відбуваються останнім часом на території України, надзвичайно актуалізувалися пошуки та запровадження нових підходів, спрямованих на підвищення якості забезпечення безпеки професійної діяльності працівників вітчизняних правоохоронних органів. Неправомірні, а іноді злочинні накази керівників правоохоронних органів та їхніх окремих підрозділів («Беркут», «Альфа»), як було під час Майдану, призвели до порушення особистої безпеки як правоохоронців, так і цивільного населення.

У Конституції України (ст. 3) зазначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнані найвищою соціальною цінністю, тому згадані дії посадових осіб прямо порушують норми Основного Закону країни. Реформування правової та соціальної системи завдяки побудові якісно нової моделі безпеки їхніх працівників відповідно до стандартів, принципів і норм, вироблених світовою спільнотою, є одним із оптимальних шляхів розв'язання цієї проблеми. Реформування потребує концептуально нових підходів на основі детального аналізу досвіду зарубіжних країн у сфері підвищення якості безпеки про-

фесійної діяльності суб'єктів підтримання порядку в державі та здійснення правосуддя.

Доцільно, дослідивши таку практику, адаптувати її до вимог та потреб вітчизняної правоохоронної системи.

Модель «безпеки правоохоронних органів» провідних країн світу передбачає багаторівневий підхід до вирішення окресленого завдання, важливими елементами якого стали формування у працівників правоохоронних органів комплексу відповідних професійно-психологічних установок, навчання їх стратегії, тактики та методів забезпечення особистої безпеки, поведіння в екстремальних ситуаціях, а також необхідні додаткові заходи матеріально-технічного характеру та соціально-правового захисту, що гарантуються на державному рівні. Ця доктрина відносить до числа пріоритетних завдань діяльності правоохоронних органів, передовсім, забезпечення такого об'єктивно можливого рівня особистої безпеки, що в конкретних випадках передбачає навіть відмову від затримання правопорушників, якщо немає реального ризику для громадян, але є вірогідність загибелі правоохоронців. У той самий час і самим гро-

мадянам гарантується цілковита безпека завдяки цілій низці дієвих механізмів [1].

Законодавча невизначеність щодо діяльності системи правоохоронних органів України спричиняє негативні наслідки, що тягнуть за собою неузгодженість: це і нечітке формулювання функціональних обов'язків, що призводить до дублювання та неефективного виконання професійних обов'язків; заплутана система принципів діяльності та завдань кожного правоохоронного відомства; відсутність механізму втілення нормативно-правових гарантій соціальної та правової захищеності правоохоронних органів. Зазначене свідчить, що вітчизняна система правоохоронних органів потребує певної реорганізації, яку слід здійснювати не поспіхом (як це завжди робилося), а на підставі науково обґрунтованої державної концепції або програми судово-правової реформи. Розкриваючи цю тему, варто ознайомитися з особливостями правового статусу та структурної побудови поліції Республіки Польщі, Великої Британії, Франції, Федеративної Республіки Німеччини, Грузії та країн СНД [2].

Є спільні риси структурної побудови правоохоронних органів, притаманні країнам Європи:

- розгалуженість і різноманітність поліцейських систем, наявність поліцейських органів у різних міністерствах і відомствах, незалежність їх одна від одної. Звідси випливає відповідна побудова системи підготовки фахівців, орієнтованість її не лише на загальні завдання правоохоронної діяльності, а, передусім, на специфіку конкретної роботи в конкретній поліцейській службі. У результаті максимально скорочується період адаптації до професійної діяльності, набуття необхідної ефективності;

- поділ поліцейських структур за джерелами фінансування на державні (федеральні), муніципальні (місцевого самоврядування), приватні (фірм, концернів, синдикатів тощо) за умов тісної співпраці між ними;

- соціальна спрямованість роботи поліції, яка орієнтована, насамперед, на захист прав і свобод громадянина;

- високий професіоналізм поліції, який досягається не лише завдяки глибокій професійній підготовці у фахових поліцейських закладах освіти. Поліцейські у США, Великій Британії, Франції та інших країнах змушені навчатись протягом всієї служби, оскільки від цього залежать кар'єра, присвоєння офіційного чину, рівень оплати праці, пільги тощо;

- позапартійність у роботі поліції, що накладає певні обмеження на прояви політичних, партійних переконань, забезпечує неупередженість у службовій діяльності поліцейських, усвідомлення і переконання того, що поліція служить народові, державі, а не окремим партіям, кланам, групам;

- активна діяльність громадських добровільних об'єднань, спрямована на підтримку і допомогу поліції;

- відкритість, гласність, постійна апеляція до громадської думки при розв'язанні складних ситуацій, що виникають у правоохоронній практиці, забезпечують поліції довіру і підтримку населення [3].

Зрозуміло, хоч би якою розгалуженою і матеріально забезпеченою та наділеною необхідною правовою підтримкою була правоохоронна система, без співпраці з громадськістю, передусім місцевим населенням, вона не зможе повною мірою виконувати покладені на неї завдання. Тому поліція бере активну участь у всіх масових заходах, в організації

спортивних змагань, свят, працює в школах і дошкільних закладах, виконує патронажну роботу, звітує перед населенням і цим реалізує ідею зближення з ним. У процесі службової підготовки в поліції ФРН, Франції, Італії вивчається спеціальний курс «Робота з населенням». Для правоохоронних систем зарубіжних країн у досить великій кількості готуються працівники відділів психологічної, соціальної роботи, зв'язків з населенням, громадськими організаціями, засобами масової інформації.

Окремо також слід відзначити надзвичайно широке застосування в роботі правоохоронців зарубіжних країн науково-технічних засобів, широке впровадження наукової організації праці персоналу поліції. На службу поліції поставлені найновіші досягнення природничих і технічних наук. Поліція має розгалужену систему експертно-дослідних і наукових установ. Наприклад, при розслідуванні навмисного вбивства чи іншого тяжкого злочину поліція Англії може провести в найкоротший термін десятки найрізноманітніших експертиз, серед яких і такі, що допомагають дістати докази за випарами алкоголю і наркотиків у повітрі кімнати, де трапився злочин, за залишками їжі у шлунку, за хімічним і біологічним складом сечі і калу, за мікрочастками, залишеними злочинцем на підлозі й одязі потерпілого. У колекціях криміналістів є всі види вогнепальної зброї, яку колись виробляли в країнах світу, всі види фарби, що застосовується на всіх автомобільних заводах світу, зразки всіх ниток і тканин виробництва США, Японії, Китаю, аж до кустарного виробництва африканських племен [4].

Водночас закони Франції, Великої Британії, ФРН встановлюють такий порядок використання науково-технічних засобів, який не тільки сприяє виявленню істини при розслідуванні злочинів, а й забезпечує охорону прав і законних інтересів громадян. Типовою для поліції розвинених країн є висока технічна оснащеність патрульної служби, без чого її ефективна робота взагалі неможлива, оскільки від цього залежить мобільність нарядів [5].

На формування безпеки роботи правоохоронних органів впливає також те, що їх працівники в більшості демократичних країн не несуть відповідальності за зниження рівня розкриття злочинів, якщо це пояснюється об'єктивними причинами, наприклад, збільшенням навантаження на підрозділи, які спеціалізуються на боротьбі з окремими видами правопорушень, при збереженні їх штатної чисельності. Як результат, серед персоналу поліції майже не поширене таке явище, як приховування злочинів від обліку.

Характерно, що під час розгляду заходів із підвищення ефективності безпеки та професіоналізму правоохоронної діяльності, які пропонуються в демократичних країнах, погляди зарубіжних та вітчизняних спеціалістів зазвичай збігаються. Так, вважається, що насамперед необхідно забезпечити: укріплення взаємодії галузевих служб та підрозділів поліції між собою, з іншими державними та муніципальними органами і громадськістю; подальшу спеціалізацію персоналу в боротьбі з конкретними видами правопорушень; покращання професійної підготовки персоналу; оптимізацію системи інформаційного забезпечення поліцейських сил; впровадження в роботу новітніх технічних засобів [6].

Усі держави пов'язані між собою міжнародним правом, і права людини на безпеку в кожній з них захищені національним законодавством. Ступінь

реалізації права людини на безпеку в державі значною мірою залежить від неухильного дотримання та виконання законів. Згадані обставини дають нам підставу звернути увагу на те, що міжнародні стандарти із захисту прав і свобод людини в більшості випадків можуть бути безпосередньо спрямовані на регламентацію діяльності правоохоронних органів. Забезпечення законності, правопорядку, охорона прав, свобод і законних інтересів громадян – це предмет турботи держави про свої правоохоронні органи. Недарма, попри різні оцінки поліції в сучасному світі, закордонні фахівці одностайні у визнанні її величезної ролі. Про значення поліції в процесі забезпечення безпеки громадян промовисто висловила Г. Маріньон (Аргентина): «Вона [поліція. – Авт.] воістину стала одним із наріжних каменів держави. Глобальну силу кожної країни можна виміряти за можливостями її поліції. Державу майбутнього можна в мріях уявити без армії, але з поліцією ще більш могутньою, ніж нинішня».

Водночас дедалі більшого поширення набуває новий підхід до діяльності правоохоронних органів як до організації, яка надає послуги населенню у сфері правоохоронної діяльності, зокрема послуги, що мають на меті убезпечення людини та громадянина від протиправних посягань.

Така позиція знайшла відображення в низці національних і міжнародних документів ще в 1970-ті роки. Як зазначається в Кодексі поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку, прийнятому Генеральною Асамблеєю ООН 17 грудня 1979 року, служба суспільству полягає в, зокрема, наданні послуг і допомоги тим членам громади, які з особистих, економічних, соціальних чи інших причин надзвичайного характеру потребують негайної допомоги. Часткове перетворення органів правопорядку на сервісну службу дасть змогу значно підвищити ефективність роботи правоохоронців шляхом наближення її професійної діяльності до населення, зменшуючи при цьому репресивні заходи впливу. Перевага має надаватися саме запобіганню правопорушень, а не усуненню їх шкідливих наслідків.

На конгресі в Мюнхені (1998) було визначено головні підходи до створення нової моделі діяльності поліції, підкреслено, що, по-перше, поліція є сервісною службою, яка надає послуги населенню на окремій території, і, по-друге, поліція повинна працювати на громадян, розвиваючи для них систему послуг [7].

Досвід реформування поліцейської системи в країнах Центральної та Східної Європи (Німеччини, Угорщини, Польщі, Словенії, Чехії, Болгарії, балканських країн, Росії) свідчить про вплив міжнародних стандартів, принципів та норм на реформаційні процеси в поліції, на саму сферу управління органами внутрішніх справ загалом, оскільки його результатом стали процеси демілітаризації, демократизації, деполітизації поліцейських органів. Прагнення до ефективності та забезпечення якості послуг, що надаються населенню, поліпшення їхньої організації та розподілу між владними суб'єктами характеризують сьогодні стратегічні напрями розвитку поліції в багатьох країнах світу. Зокрема, на конгресі у визначенні основних підходів до створення нової моделі діяльності поліції було зазначено, що вона має існувати для громадян і тому вважається сервісною службою, яка надає послуги громадянам на окремій території. Отже, система послуг у сфері безпеки потребує подальшого розвитку [7].

В Україні проблема демократизації та трансформації правоохоронних органів у сервісні служби з забезпечення правопорядку та їх наближення до населення у процесі реформування системи потрапила в поле зору багатьох науковців. Зокрема, її розглядають О. Окопник [8], О. Бандурка [9], але винятково в ракурсі налагодження взаємодії правоохоронців з населенням, пошуку всіх можливих форм та методів залучення громадськості для надання допомоги у виконанні правоохоронних завдань, включаючи сферу забезпечення як безпеки громадян, так і особистої безпеки правоохоронців. Проте вузьке бачення проблеми обмежує можливості її розв'язання, оскільки ніщо так не сприятиме наближенню правоохоронних структур до населення, як співпраця з метою підвищення безпеки у вигляді, зокрема, сервісно-публічної функції, що полягатиме в забезпеченні можливостей для реалізації як громадянами, так і юридичними особами їхніх прав, обов'язків та законних інтересів.

Отже, можемо констатувати, що серед основних напрямів забезпечення особистої безпеки працівників правоохоронних органів є демократизація, соціалізація та взаємокоординація напрямів реформ у сфері підвищення якості безпеки, а також формування принципово нового підходу до якості надання державних послуг правоохоронними органами для підтримання правопорядку. Для цього потрібні: прийняття відповідних державних програм із забезпечення якості обслуговування населення; децентралізація надання послуг через делегування повноважень соціальним організаціям; запровадження контрактно-договірної форми надання послуг; проведення організаційно-структурних заходів та функціональних обстежень владних суб'єктів, у межах яких провадиться вдосконалення державної служби, що сприятиме підвищенню ефективності діяльності правоохоронних органів.

Позитивні результати тут залежать передовсім від відповідної державної політики, тобто стратегії і тактики взаємовідносин держави в особі уповноважених органів із суб'єктами забезпечення особистої безпеки працівників правоохоронних органів. Серед заходів, спрямованих на забезпечення їхньої професійної захищеності, варто виділити розроблення і запровадження низки спеціальних заходів організаційно-правового, управлінського і матеріально-технічного характеру; підвищення рівня професійно-психологічної підготовленості працівників і набуття спеціальних знань та вмінь із забезпечення особистої безпеки при виконанні службових завдань, або в ситуаціях, пов'язаних із професійною діяльністю.

В умовах реформування системи правоохоронних органів України з метою забезпечення безпеки та ефективності їхньої діяльності, як уже зазначалося, великого значення набуває використання досвіду провідних країн світу. Цю практику починають поступово реалізовувати в нашій державі. Аналіз основних напрямів міжнародної співпраці з підготовки кадрів для правоохоронних органів України підтверджує необхідність розроблення та закріплення новітніх форм співпраці з міжнародними організаціями, навчальними закладами, науковими та поліцейськими установами іноземних держав, подальшого впровадження найкращих закордонних практик у діяльність кадрових підрозділів, навчальний процес та науково-дослідницьку роботу ВНЗ України. Велика потреба також є у виданні за результатами міжнародної співпраці навчально-методичних матеріалів, де висвітлювалися б досвід

боротьби зі злочинністю, форми та механізми взаємодії підрозділів правоохоронних органів України та інших держав [10].

Усі ці завдання потрібно виконати невідкладно, бо поки система вітчизняних правоохоронних органів не буде пристосованою до суспільно-політичних, економічних, інформаційно-культурних та інших світових умов свого функціонування, внутрішньодержавна управлінська діяльність не зможе забезпечити безпеку правоохоронних органів загалом та особисту безпеку їх співробітників. Разом з тим, зміни, які відбулися в суспільно-політичному розвитку країни, кардинальна переорієнтація державної політики на забезпечення передовсім прав, свобод і законних інтересів людини, формування в Україні ринкової економіки, плани входження нашої держави в Європейське співтовариство та інші трансформації системи суспільних відносин ставлять нові вимоги до правоохоронних органів, зумовивши необхідність їх реформування з урахуванням міжнародних стандартів.

Список використаних джерел

1. Зозуля І. В. Теорія і практика реформування системи МВС України: [монографія] / І. В. Зозуля. – Х.: Харків юридичний, 2008. – С. 34.
2. Федченко О. Структура поліцейських органів держав ЄС та правове регулювання їх діяльності // Актуальні проблеми управління та службово-оперативної діяльності органів внутрішніх справ у

сучасний період розвитку державності України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (Київ, 26 жовт. 2007 р.). – К.: МП «Леся», 2008. – С. 73.

3. Реформирование полиции в странах Европы: Процесс и прогресс / П. Абрахам, Д. Бакрач, А. Бек и др.; под ред. М. Капарини, О. Маринина; предисловие А. Н. Ярмыша. – К.: Задруга, 2005. – С. 31.
4. Губанов А. В. Полиция зарубежных государств: основные черты организации и деятельности / А. В. Губанов. – М.: ВНИИ МВД СССР, 1991. – С. 44.
5. ГИЦ МВД СССР. Зарубежный опыт патрульной службы // Обзорная информация. – М., 1989. – Вып. 22. – С. 25.
6. D'Agosti A. Polizia in Mondo Contemporaneo. – R., 1996.
7. Соболев Е. Ю. Досвід організації та діяльності поліції провідних країн Європи / Е. Ю. Соболев, С. С. Коломойцев // Форум права. – 2012. – № 31(2). – С. 461, 463.
8. Окопник О. М. Органи внутрішніх справ в організаційно-правовому механізмі реалізації виконавчої влади в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Окопник О. М. – Х., 2007. – 179 с.
9. Бандурка О. М. Міліція і населення: Теорія і досвід партнерства: монографія / О. М. Бандурка, О. В. Джафарова. – Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. – 199 с.
10. Зозуля Е. Підготовку сучасного правоохоронця – на рівень європейських стандартів / Е. Зозуля // Віче. – 2014. – № 4 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/4070/>.

Application of Advanced World Standards for the Organization of Efficient Operations of Law Enforcement Agencies in Ukraine

Anatoly SUBBOT,
 Doctor of Juridical Science,
 Professor of the Department of
 Special Disciplines and Organization
 of Professional Training of the
 National University
 of State Tax Service of Ukraine

The application of international experiences to ensure the personal security of the law enforcement officers of European countries are explored. The legal situation and the factors that affect the ensuring of the personal security of law enforcement officers are analyzed. The basic directions for solving existing problems are presented. It has been determined that an effective reformation of the system of law enforcement agencies is possible only on the basis of the usage of the experiences of leading European and other world countries.
Keywords: law enforcement agencies, law enforcement officers, personal security, democratization of law enforcement agencies, work of law enforcement agencies with the public

In connection with the events which have been recently taking place in Ukraine, the search for and implementation of new approaches aimed at increasing the degree of security for national law enforcement officers while performing their professional activities has actualized. Illegal and sometimes even criminal orders from the heads of law enforcement

agencies and their individual units ('Berkut', 'Alpha', etc.), when they operated in Maidan, breached the personal security of both the law enforcement officers and civilians.

The Constitution of Ukraine (Article 3) states that a person, their life and health, honour and dignity, inviolability and security are recognized as the highest

social values. So, the above-mentioned actions of some officials directly violated the provisions of the Basic Law. The reformation of the legal and social systems by building a qualitatively new model of security for their employees in accordance with the standards, principles and rules elaborated by the international community is one of the best ways of solving this problem. This reformation requires conceptually new approaches based on a detailed analysis of the experiences of foreign countries in improving the quality of security for the subjects carrying out the professional activities of maintaining order and administering justice in the state.

Having examined such practices, one can state that it is advisable to adapt them to the requirements and needs of the national law enforcement system.

The 'security of law enforcement agencies' model used in leading world countries provides a multilevel approach to solve the outlined task. Formation of a set of appropriate professional attitudes by law enforcement officers, their learning of strategies, tactics and methods to ensure personal security and how to behave in emergency situations, as well as the necessary additional material and technical, social and legal protection measures to be guaranteed by the state have become important elements of such an approach. According to this doctrine, the number of the prioritative tasks of law enforcement agencies includes, first of all, the ensurance of such an objectively possible level of personal security which, in certain cases, may even foresee the refusal to arrest offenders if there is no real risk to the public but there is the probability of death for the law enforcement officer. At the same time, the complete security of citizens is also guaranteed due to a number of effective mechanisms [Zozulya, 2008: 34].

The legal uncertainty regarding the activities of law enforcement agencies causes negative consequences resulting in some mismatches. These can include vague wording of the functional responsibilities of law enforcement officers that causes the duplication and inefficient performance of their professional duties; an intricate system of operational principles and objectives of each law enforcement agency; absence of a mechanism for implementing regulatory and judicial guarantees of social and legal protection of law enforcement agencies. The above-mentioned facts show that the national law enforcement system needs some reorganization which should not be carried out hastily (as it has always been done before) but should be based on a scientifically grounded state concept or programme of judicial reform. Exploring this topic one should be familiar with features of the legal status and structure of police in the Republic of Poland, Great Britain, France, the Federal Republic of Germany, Georgia and the CIS countries [Fedchenko, 2008: 73].

The law enforcement agency structures of European countries have some similarities which are the following:

- branching and variety of police systems; the presence of police units in the structures of different ministries and departments, and their mutual independence. That leads to the specific construction of a specialists' training system, its focus being not only on the general objectives of law enforcement activities, but, above all, on the specificity of a particular job in the proper police service. As a result, the period of adaptation to the profession and acquiring

of the necessary working efficiency is maximally reduced;

- the division of police units into state (federal), municipal (local self-government), and private (related to companies, corporations, syndicates, etc.) entities due to their sources of funding but on condition that there is close cooperation between them;

- social orientation of the work of police to be primarily focused on the protection of the rights and freedoms of the citizen;

- high professionalism of the police that is achieved not only through complete training in professional police education establishments. Policemen in the USA, Great Britain, France, and other countries have to learn throughout the entire length of their service as that has an influence on their career, conferral of official rank, the amount of wages, benefits, etc.;

- nonpartisanship of the police which imposes certain restrictions on political and partisan expressions; provides the impartiality of policemen while executing their official activities, as well as their awareness and conviction that the police serve the people and the state but not separate parties, clans or groups;

- active involvement of voluntary civil associations in order to support and help the police;

- openness, transparency, and constant appeal to public opinion in resolving difficult cases arising in law enforcement practice that ensures confidence and support of the police by the population [Kaparini, 2005: 31].

It is clear that a law enforcement system, even one extensively and financially secured and endowed with the necessary legal support, cannot fully carry out its tasks without the cooperation of the public, especially with the local people. Therefore, the police should actively participate in public events, the organization of sport competitions and festivals; work in schools and pre-school institutions; perform patronage actions; report to the public and realize the ideal of rapprochement. During official police trainings in Germany, France, and Italy, servicemen study a special course named 'Community Outreach'. Quite a large number of employees, who carry out their duties in the departments of psychological and social work, community outreach, relations with organizations and the media are prepared for the law enforcement systems of foreign countries.

It should also be noted that law enforcement officers of foreign countries widely use scientific and technical means, and introduce the scientific organization of police personnel while carrying out their functions. The latest findings of the natural sciences and technology are harnessed by the police. The police have an extensive system of expert research and scientific establishments. For instance, while investigating an intentional homicide or other serious crimes, within the shortest possible time the British police can hold dozens of various expertises including those that help to get evidence by examining the fumes of alcohol and drugs in the air of the room where the crime occurred, the remnants of food in the stomach, the chemical and biological composition of urine and feces, or the microparticles left by the offender on the floor and on the clothing of the victim. The collections of criminologists include all kinds of firearms that have been or once were produced in different countries of the world; all types of paint used in all car factories in the world; examples of all

the yarns and fabrics made in the USA, Japan, China or even during the processes of craftsmanship of the African tribes [Gubanov, 1991: 44].

However, the laws of France, Great Britain, and Germany establish specific procedures for the usage of scientific and technical tools which not only facilitates the identification of truth during the investigation of crimes but also provides protection for the rights and legitimate interests of citizens. The highly technical equipment of the patrol is a typical feature of the police in developed countries. The usage of technical tools ensures an effective operation by the police and, as a result, affects the mobility of their units [9, 1989: 25].

The ensurance of the security of law enforcement agencies is also affected by the fact that in the majority of democratic counties their employees are not responsible for the decline in crime detection if this is explained due to some objective reasons (e.g., an increase of tasks for the units, specializing in combating certain types of offences, when their staffing remains at the previous level). As a result, the personnel of the police almost never conceals crimes from the accounting procedure.

It is specific that the views of foreign and national experts usually concur while considering measures for the improvement of the efficiency of security and the professionalism of law enforcement activities offered in democratic countries. Therefore, one considers that first of all the state authorities should ensure the strengthening of the mutual interaction of sectoral services and police units, as well as their cooperation with other state and municipal authorities and the public; further specialization of the staff when dealing with specific types of offences; improvement of professional personnel training; optimization of the police information system; introduction of new technical means during work [D'Agosti, 1996: 20-53].

All states are connected by international law, and the rights of a man to security in each of them are protected by national legislation. The degree of the realization of the right of a man to security is largely dependent on the strict observance of and abidance by laws in a certain country. These circumstances give us reason to pay attention to the fact that, in most cases, the international standards regarding the protection of human rights and freedoms could be directly aimed at the regulation of the activities of law enforcement agencies. Ensuring of law and order, protection of rights, freedoms and the legitimate interests of citizens is the object every state should care about regarding its law enforcement agencies. It is not for nothing, despite the different assessments of police existing in the modern world, that foreign experts are unanimous in recognizing their huge role. The importance of the police in the process of ensuring the security of citizens was pointedly stressed by G. Marinon (Argentina): "They [the police. – Ed.] have really become one of the cornerstones of the state. The global force of each country can be measured by the capacity of its police. The state of the future could visionally be imagined without an army but with a police force that would be more powerful than the present one".

At the same time, a new approach to assess the activities of law enforcement agencies as organizations that provide the public with services in the law

enforcement field, in particular, with services aimed at the protection of a man and the citizen from illegal encroachments is widely proliferating.

That position was reflected in a number of national and international documents even in 1970-s. As stated in the Code of Conduct for Law Enforcement Officials, adopted by the UN General Assembly on 17 December 1979, service to the community is intended to include particularly the rendition of services of assistance to those members of the community who by reason of personal, economic, social or other emergencies are in need of immediate aid. Partial transformation of law enforcement agencies into service agencies makes possible significant improvements regarding the efficiency of law enforcement officers by bringing their professional operations closer to the public and simultaneously reducing the measures of their repressive influences. Preference should be given to the prevention of crimes rather than to the elimination of their harmful consequences.

In 1998, at the Congress in Munich major approaches for creating a new model of police operations were identified. It was pointed out that, firstly, the police are a service agency that provides services to the population in a specific area and, secondly, the police should work for citizens by developing a system of services for them [Sobol, 2012: 461].

The experiences of police system reformation in the Central and Eastern European countries (Germany, Hungary, Poland, Slovenia, the Czech Republic, Bulgaria, the Baltic countries, and Russia) shows that international standards, guidelines and regulations have influence on the processes of police reformation. They also influence the management of the internal affairs bodies as a whole, as the reformation results in the processes of demilitarization, democratization, de-politicization of the police agencies. Today, the strategic directions of police development in many countries of the world are characterized by aspirations for ensuring efficient and qualitative services provided to the public and improving their organization and division among government institutions. In particular, at the Congress determining the main approaches to create a new model of the police operation, it was stated that the police should exist for citizens and, therefore, are considered as a service agency that provides services to citizens in a specific area. Thus, the security services system needs further development [Sobol, 2012: 463].

In Ukraine, the problem of democratization and transformation of law enforcement agencies into service agencies for ensuring law and order and their rapprochement with the people while reforming the police system has come into the sight of many scientists. In particular, it is considered by O. Okopnyk [5] and O. Bandurka [1] but only from the perspective of interactions between law enforcement officers and the public; search for all possible forms and methods to involve the public in the performance of police tasks including assistance while ensuring both the security of citizens and the personal security of law enforcement officers. However, the finite vision of that problem limits the abilities for its solution, as there is nothing to contribute to the rapprochement between the law enforcement agencies and the public but their collaboration on the improvement of securi-

ty, in particular, by carrying out service and public functions that foresee some opportunities for the implementation of rights, duties and lawful interests by the citizens and legal entities.

Thus, one can state that the main directions to ensure the personal security of law enforcement officers includes democratization, socialization and the mutual coordination of different reforms while improving the quality of security, as well as forming a fundamentally new approach to the quality of state services provided by law enforcement agencies in maintaining law and order. This requires the adoption of appropriate government programmes for ensuring the quality of public services; decentralization of services' rendition through the delegation of powers to social organizations; introduction of a contractual form of services' rendition; realization of organization and structural measures for and functional inspections of the government entities within which the improvement of state service is taken place in order to enhance the effectiveness of law enforcement agencies.

Positive results of such steps primarily depend on the relevant state policy, i.e. strategy and tactics of relations between the state in the person of its authorized institutions and the subjects to ensure the personal security of law enforcement officers. The measures aimed at ensuring their professional security include development and implementation of a number of specific organizational, legal, administrative, and material and technical measures; improvement of the vocational and psychological state of employees; and acquisition of specialized knowledge and skills to ensure personal security while performing professional tasks or in situations related to their professional activities.

Under the conditions of the reformation of the law enforcement agencies of Ukraine to ensure the security and effectiveness of their activities, the experience of leading world countries, as has already been noted, is of great importance. This practice is gradually being realized in our country, too. The analysis of the main directions of international cooperation in the training of law enforcement officers in Ukraine confirms a need for the development and consolidation of modern forms of collaboration with international organizations, education establishments, scientific and police agencies of foreign countries; further implementation of the best foreign practices into the activities of personnel units, educational processes and scientific and research work of the higher education establishments of Ukraine. There is also a great necessity for the publication of learning and teaching materials regarding the results of international cooperation which would highlight the experiences of the fight against crime, forms and mechanisms of collaboration between the units of the law enforcement agencies of Ukraine and the other countries, etc. [Zozulya, 2014: 21].

All these tasks should be fulfilled immediately. For so long as the system of national law enforcement agencies is not adapted to social, political, economic, information, cultural and other world conditions of its operation, the internal state management activities cannot ensure the security of law enforcement agencies in general and the personal security of their employees in particular. At the same time, the chan-

ges which have taken place in the social and political development of the country; the radical reorientation of state policy to the primary ensuring of rights, freedoms and the legitimate interests of a person; the formation of a market economy in Ukraine; the plans of our country to enter the European Union and other transformations of social relations are putting new challenges to law enforcement agencies. That preconditions the need for their reformation to be realized according to international standards.

References

1. **Bandurka O., Dzhafarova O.** (2004) *Міліція і населення: Теорія і досвід партнерства: [монографія]* [The police and the public: Theory and experience of partnership: [monograph]]. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ.
2. **D'Agosti A.** (1996) *Polizia in Mondo Contemporaneo*. Roma: Ediesse.
3. **Fedchenko O.** (2008) 'Структура поліцейських органів держав ЄС та правове регулювання їх діяльності' [Structure of the police agencies of the EU Member States and the legal regulation of their activities]. Actual problems of governance and service and operational activities of the internal affairs bodies in the modern period of Ukraine's statehood development : Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practice Conference, Kyiv, 26 October 2007. Київ: МП "Леся".
4. **Gubanov A.** (1991) *Полиция зарубежных государств: основные черты организации и деятельности* [Police of foreign states: main organization and operation features]. Москва: ВНИИ МВД СССР.
5. **Окопник О.** (2007) *Органи внутрішніх справ в організаційно-правовому механізмі реалізації виконавчої влади в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07* [Internal affairs bodies in the organization and legal mechanism of implementation of the executive power in Ukraine: Dissertation abstract for the Ph.D. in Law, specialty: 12.00.07]. – Харків.
6. **Sobol I., Kolomoitsev S.** (2012) 'Досвід організації та діяльності поліції провідних країн Європи' [Experience of organization and operation of the police in leading European countries], *Форум права* 31(2): 461-466.
7. **Zozulya I.** (2008) *Теорія і практика реформування системи МВС України: [монографія]* [Theory and practice of reformation of the MIA system of Ukraine: [monograph]]. Харків: Харків юридичний.
8. **Zozulya I.** (2014) 'Підготовку сучасного правоохоронця – на рівень європейських стандартів' [Training of modern law enforcement officers is to comply with European standards], *Віче* 4: 20-22.
9. 'ГИЦ МВД СССР. Зарубежный опыт патрульной службы' [Main information centre of the MIA of the USSR. Foreign patrol experience] (1989), *Обзорная информация* 22: 25.
10. *Реформирование полиции в странах Европы: Процесс и прогресс* [Police reformation in the countries of Europe: Process and progress] (2005), М. Kaparini, О. Marinina (eds.). Київ: Задруга.

Щодо проблемних питань законодавчого регулювання інституту негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні

12

Володимир ВІЛЬГУШИНСЬКИЙ,
студент IV курсу
юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Стаття присвячена аналізу законодавчого врегулювання інституту негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні й науковим пошукам удосконалення проблемних питань, пов'язаних із неузгодженостями в законодавстві України щодо цього питання. Порядок ведення кримінального провадження, імітаційні засоби нерозголошення й таємності інформації. Участь слідчого судді й прокурора у проведенні негласних слідчих дій у кримінальному провадженні.

Ключові слова: негласна слідча (розшукова) дія, кримінальне провадження, судовий контроль, слідчий суддя.

Стаття посвящена анализу законодательного урегулирования института негласных следственных (розыскных) действий в уголовном производстве и научным поискам усовершенствования проблемных вопросов, связанных с несогласованностями в законодательстве Украины по этому вопросу. Порядок ведения уголовного производства, имитационные средства неразглашения и секретности информации. Участие следственного судьи и прокурора в проведении негласных следственных действий в криминальном производстве.

Ключевые слова: негласное следственное (розыскное) действие, уголовное производство, судебный контроль, следственный судья.

Прийнятий у 2012 році Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК) започаткував у нашій правовій системі багато новацій, серед яких – новий різновид слідчих дій – негласні слідчі (розшукові) дії. Запропонований інститут змінив усталене уявлення й порядок здійснення цих слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні. Тому актуальним сьогодні є визначення

особливостей механізму проведення негласних слідчих (розшукових) дій і законодавчих переваг та недоліків його правового врегулювання у кримінальному провадженні.

Дедалі частіше інститут негласних слідчих (розшукових) дій привертає до себе увагу. Однак здебільшого предметом наукового дослідження цього інституту стають лише окремі його складові.

Наприклад, Ю. Бражнік розглядає у своїй роботі роль слідчого при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій, С. Кирпа досліджує юридичну природу негласних слідчих (розшукових) дій, О. Керевич аналізує організаційні особливості проведення негласних слідчих (розшукових) дій, Р. Сафроняк розглядає здійснення нагляду при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій. Деякі дослідники, наприклад, М. Стацак, В. Уваров, С. Савицька, Д. Никифорчук досліджують окремі проблемні питання, пов'язані з проведенням негласних слідчих (розшукових) дій. Свою увагу цій тематиці також присвятили такі вчені, як В. Тертишник, М. Шумило, В. Шевчук, Л. Удалова, М. Михайлов, Б. Шолудько, Ф. Шиманський, В. Фаринник та ін.

Метою цієї статті є дослідження й аналіз проблем, пов'язаних із законодавчим урегулюванням процедури проведення негласної слідчої (розшукової) дії та підготовка аргументованих рекомендацій для вдосконалення чинного законодавства України стосовно розглядуваного питання.

Тлумачний словник С. Ожегова розкриває поняття «негласний» як щось не відоме іншим, не явне, таємне [4, с. 323]. Сам термін «негласний» не був звичним і прийнятним для ідеології кримінального процесу 1961 р. та в тодішньому КПК 1961 р. не використовувався. Навпаки, кримінальний процес асоціювався з принципом гласності й відкритості. Тому в тогочасному законодавстві не було місця для негласних слідчих (розшукових) дій як різновиду слідчих дій. Таку «негласну діяльність» регулював Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Нині законодавець під негласними слідчими (розшуковими) діями розуміє різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт і методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених КПК (ст. 246).

Варто зауважити, що практика діяльності більшості держав у сфері правового врегулювання досудового розслідування злочинів вказує на те, що використання прихованих методів здобуття інформації про злочини і осіб, які їх вчинили, давно не вважається такою, що характеризує рівень демократії у країні. Навпаки, прозорість їхньої законодавчої регламентації та здійснення, наявність визначених законом механізмів контролю за провадженням робить їх ефективним інструментом правоохоронної діяльності демократичної держави. Тому правова регламентація негласних слідчих (розшукових) дій у КПК України спрямована на посилення правоохоронної функції держави й захисту прав і свобод окремих осіб, інтересів суспільства й держави від протиправних посягань.

На думку Б. Шолудька, з якою ми погоджуємося, саме детальна правова регламентація кожної із визначених законом негласних слідчих (розшукових) дій, встановлення процесуального керівництва, поєднання в системі кримінального провадження гласних і негласних методів здобуття інформації при одночасному посиленні конституційних гарантій прав і свобод особи має стати ефективним інструментом протидії злочинності [6].

Надзвичайно важливим є також і нормативне врегулювання та чітке визначення видів негласних слідчих дій, оскільки їхнє проведення майже завжди пов'язане з втручанням в особисте життя людини, обмеженням її конституційних прав на

таємницю спілкування, недоторканість житла тощо, і при цьому вона не здогадується про це втручання або обмеження її прав. Тому глава 21 КПК передбачає вичерпний перелік негласних слідчих (розшукових) дій, зокрема: аудіо- та відеоконтроль особи (ст. 260), накладення арешту на кореспонденцію (ст. 261), огляд і виїмка кореспонденції (ст. 262), зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263), зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264), обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння (ст. 267), встановлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268), спостереження за особою, річчю або місцем (ст. 269), аудіо- та відеоконтроль місця (ст. 270), контроль за вчиненням злочину (ст. 271) та виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 272).

Законодавець у главі 21 КПК передбачає певну винятковість проведення таких негласних слідчих (розшукових) дій, наголосивши на тому, що їх застосування можливе лише в разі, якщо відомості про злочин і особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб (ч. 2 ст. 246 КПК).

А враховуючи той факт, що негласні слідчі (розшукові) дії можуть обмежувати конституційні права й свободи громадян у кримінальному провадженні, то контроль за дотриманням прав і свобод громадян законодавець поклав на слідчого суддю, який приймає рішення про можливість проведення негласної слідчої (розшукової) дії [1, с. 10].

Про підвищену увагу законодавця до цього процесуального інституту й гарантії захисту конституційних прав і свобод особи також свідчить той факт, що слідчим суддею, який може надавати дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, може бути лише голова апеляційного суду чи інший визначений ним суддя цього суду, в межах територіальної юрисдикції якого перебуває орган досудового розслідування, що здійснює кримінальне провадження (ст. 247 КПК).

Окрім того, важливими заходами забезпечення гарантій дотримання прав та охоронюваних законних інтересів особи є такі законодавчо передбачені механізми, як фіксація ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 252 КПК); обов'язок повідомляти осіб, щодо яких проводилися негласні слідчі (розшукові) дії (ст. 253 КПК); заходи щодо захисту інформації, отриманої в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 254 КПК); заходи щодо захисту інформації, яку не використовують у кримінальному провадженні (ст. 255 КПК) та ін.

Приміром, ст. 252 КПК визначає порядок фіксації ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій. Зокрема зазначено, що фіксація ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій повинна відповідати загальним правилам фіксації кримінального провадження, передбаченим цим Кодексом. За результатами проведення негласної слідчої (розшукової) дії складається протокол, до якого в разі необхідності долучаються додатки. Тобто процедура проведення негласної слідчої (розшукової) дії стає легшою для проведення, а відповідно спрощується використання документів, складених за результатами проведення негласних слідчих (розшукових) дій, порівняно з оператив-

но-розшуковими діями. А це, на думку В. Фаринника, означає, що негласна слідча (розшукова) дія стає звичайною процесуальною дією та може бути повноцінно використаною нарівні з уже звичними слідчими діями [5, с. 108–114].

Однак поряд із законодавчими вимогами і гарантіями забезпечення захисту прав та охоронюваних інтересів особи у кримінальному провадженні при застосуванні інституту негласних слідчих (розшукових) дій, передбачених нормами КПК, варто вказати на певні його неузгодженості та недоліки, які, на нашу думку, потребують змін або доповнень.

Наприклад, у ч. 5 ст. 249 КПК йдеться про обов'язок прокурора прийняти рішення про припинення подальшого проведення негласної слідчої (розшукової) дії, якщо в цьому відпала необхідність. Однак, зазначивши лише про такий обов'язок прокурора у положеннях КПК, законодавець, на нашу думку, не повною мірою захистив права осіб, щодо яких проводили негласні слідчі (розшукові) дії [3, с. 218]. Ми вважаємо, що в цьому разі немає судового контролю за виконанням такого роду дій при проведенні негласної слідчої (розшукової) дії. Адже, приміром, немає гарантій припинення подальшого втручання у приватне спілкування особи вже після того, як досягнуто результат негласної слідчої (розшукової) дії, однак строк дії ухвали слідчого судді не закінчився.

Тому ми пропонуємо покласти на прокурора обов'язок повідомляти слідчому судді, який надав дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії про прийняте ним рішення припинити таку слідчу дію шляхом внесення відповідних змін до ч. 5 ст. 249 КПК. Отже, редакція цієї норми буде такою: «Прокурор зобов'язаний прийняти рішення про припинення подальшого проведення негласної слідчої (розшукової) дії, якщо в цьому відпала необхідність і обов'язково повідомити про прийняте ним рішення слідчому судді, який надав дозвіл на її проведення».

Це, на нашу думку, дасть змогу повною мірою гарантувати дотримання прав і охоронюваних законом інтересів особи у кримінальному провадженні у вищезгаданому випадку.

Розглядаючи інститут негласних слідчих (розшукових) дій, слід зауважити, що поряд із положеннями КПК під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій також, у певних випадках (у межах оперативно-розшукової справи), застосовуються норми Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» (далі – Закон). Аналізуючи положення цього Закону, варто вказати на розбіжності у законодавчому врегулюванні питання оскарження ухвал слідчого судді. Так, положеннями КПК не передбачено права для будь-кого оскаржувати ухвали слідчого судді апеляційного суду про дозвіл або відмову в наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії. Проте відповідно до п. 10 ч. 3 ст. 14 Закону, прокурор може опротестувати незаконну постанову суду про дозвіл або відмову на проведення оперативно-розшукових заходів. Таке опротестування зупиняє проведення оперативно-розшукових заходів. Нинішнє кримінальне процесуальне законодавство не передбачає механізмів розгляду таких протестів, а право надавати чи відмовляти в наданні

дозволів на проведення негласної слідчої (розшукової) дії надано не судді, а слідчому судді, який здійснює контроль за дотриманням прав та інтересів осіб на досудовому розслідуванні [2, с. 142].

Тому ми пропонуємо виключити зазначену норму Закону з метою уникнення розбіжностей положень Закону з нормами КПК.

Цікавим для дослідження є положення ст. 76 КПК в контексті вирішення питання слідчим суддею про надання або відмову в наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії у кримінальному провадженні. Зазначене положення КПК передбачає неприпустимість повторної участі судді у кримінальному провадженні. Зокрема, відповідно до ч. 1 ст. 76 КПК суддя, який брав участь у кримінальному провадженні під час досудового розслідування, не має права брати участь у цьому самому провадженні в суді першої, апеляційної та касаційної, інстанції. Виникає запитання, як буде реалізовано зазначену норму КПК, коли все діловодство стосовно проведення тієї чи іншої негласної слідчої (розшукової) дії ведеться таємно. Тобто ухвала слідчого судді з приводу надання чи відмови в наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії приєднана до матеріалів кримінального провадження не буде. На нашу думку, це питання має вирішувати голова суду, на якого покладено функції головного адміністратора судової установи. До його безпосередніх обов'язків належить й організація процесу фіксування такого роду таємної інформації відповідно до норм чинного законодавства. Це в подальшому сприятиме дотриманню гарантій і вимог КПК щодо неможливості повторної участі слідчого судді у кримінальному провадженні на досудовому розслідуванні. На нашу думку, відповідно до цієї самої статті, суддя, який давав дозвіл на проведення оперативно-розшукових заходів на підставі ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», також не має права брати участь у розгляді таких матеріалів у судах вказаних інстанцій, хоча про це законодавець прямо не зазначає.

Отже на підставі викладеного можна зробити такі узагальнення й висновки.

Новий КПК України, зокрема глава 21 «Негласні слідчі (розшукові) дії», звісно, не є досконалими. Однак чинне кримінальне законодавство у сфері розглянутого питання ще не раз буде вдосконалене та піддане слушній критиці. Саме правозастосовна діяльність щодо негласних слідчих (розшукових) дій стане тим лакмусовим папірцем, який вкаже на переваги й недоліки цього процесуального інституту та його місце в системі слідчих (розшукових) дій. А останнє дасть змогу створити такі умови, завдяки яким кількість випадків зловживань такими слідчими (розшуковими) діями органами досудового розслідування значно зменшиться. Завдяки цьому буде на належному законодавчому рівні забезпечена законність, права й охоронювані законом інтереси осіб при проведенні негласної слідчої (розшукової) дії під час досудового розслідування у кримінальному провадженні.

Список використаних джерел

1. Гусаров С. Діяльність органів внутрішніх справ України із забезпечення прав і свобод

людини та громадянина // Віче. – 2013. – № 4. – С. 8–11.

2. Керевич О. Інститут негласних слідчих (розшукових) дій за новим КПК / О. В. Керевич // Право і суспільство. – 2012. – № 5. – С. 140–144.

3. Кирпа С. Проведення слідчим негласних слідчих (розшукових) дій / С. Кирпа // Право і суспільство. – 2013. – № 2. – С. 216–221.

4. Ожегов С. Словарь русского языка. – 19-е изд. [Текст] – М.: Рус. яз., 1987. – 750 с.

5. Фаринник В. Негласні слідчі (розшукові) дії // Юридичний вісник України. – 2012. – № 26. – С. 108–114.

6. Шолудько Б. Негласні слідчі (розшукові) дії [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://foliant.in.ua/pravovoy-kommentariy_id_16.html

Regarding Problematic Issues on Legal Regulation of the Institute of Covert Investigative (Detective) Actions in Criminal Proceedings

Volodymyr VILGUSHINSKIY,
Student in the 4th Year of Study of
the Juridical Faculty of
Taras Shevchenko National University
of Kyiv

Legal regulation of the institute of covert investigative (detective) actions in criminal proceedings is considered. Scientific research to settle problematic issues associated with inconsistencies of the law of Ukraine concerning this subject is explored. The procedure for conducting criminal proceedings with the usage of simulation tools of confidentiality and privacy of information is examined. The participation of the investigating magistrate and the prosecutor while conducting covert investigative detective actions in criminal proceedings is analyzed.

Keywords: covert investigative (detective) action, criminal proceedings, judicial control, investigating magistrate

The Criminal Procedure Code of Ukraine (hereinafter, the CPC), adopted in 2012, coined a lot of innovations into our legal system including new kinds of investigative activities referred to as the covert investigative (detective) actions. The proposed institute changed the established notions and procedures regarding implementation of these investigative (detective) actions in criminal proceedings. Therefore, today the determination of specialties of the mechanism to carry out covert investigative (detective) actions and the legal advantages and weaknesses of its legal regulation in criminal proceedings is quite important.

The institute of covert investigative (detective) actions often draws the attention of national and foreign researchers. However, the subject of scientific research is mostly some components of this institute but not the latter as a whole. For instance, I. Brazhnik examines the role of the investigator while conducting covert investigative (detective) actions; the legal nature of

covert investigative (detective) actions are explored in the works of S. Kyrpa; O. Kerevych analyzes the organizational features of covert investigative (detective) actions; R. Safroniak considers surveillance during covert investigative (detective) actions. Some researchers, e.g., M. Stashchak, V. Uvarov, S. Savytska, D. Nykyforchuk explore problematic issues related to covert investigative (detective) actions. Some attention has also been paid to this subject by such scholars as V. Tertyshnyk, M. Shumylo, V. Shevchuk, L. Udalova, M. Mykhailov, B. Sholudko, F. Shymansky, V. Farynnyk, and others.

The purpose of this article is to investigate and analyze problems related to the legal settlement of the procedure of conducting a covert investigative (detective) action and the preparation of substantiated recommendations for improving the current legislation of Ukraine concerning the relevant subject.

In S. Ozhegov's dictionary the notion 'covert' is defined as something which is unknown to others, not

evident, and secret [Ozhegov, 1987: 323]. The notion 'covert' was not familiar and acceptable to the ideology of the criminal process in 1961, so the CPC of 1961 did not use it. In contrast, criminal procedures were associated with the principles of transparency and openness. Therefore, the law at that time did not consider covert investigative (detective) actions as a form of investigative activities. Such 'covert activities' were regulated by the Law of Ukraine 'On Operational-Investigative Activities'.

Nowadays, lawmakers interpret covert investigative (detective) actions as kinds of investigative (detective) actions during which information about the fact of their execution and the methods thereof are not subject to disclosure, except as provided by the CPC (Article 246).

It should be noted that the practice of most foreign states in the sphere of legal regulation of the pre-trial investigation of crimes indicates that the usage of covert methods for obtaining information regarding crimes and the people who have committed them is no longer being considered as that which reflects the level of democracy in a country. Instead, the transparency of their legal regulation and implementation, the availability of control mechanisms of such proceedings as determined by law makes them an effective tool for the law enforcement activities of a democratic state. Therefore, the legal regulation of covert investigative (detective) actions by the CPC of Ukraine aims at strengthening law enforcement functions of the state and protecting the rights and freedoms of individuals, interests of society and the state from various unlawful encroachments.

In the same manner as B. Sholudko, we consider that the detailed legal regulation of each covert investigative (detective) action determined by the law; the establishment of procedural guidance; the combination of public and covert methods for obtaining information in the system of criminal proceedings while simultaneously strengthening the constitutional guarantees of the rights and freedoms of a person has to become an effective tool for counteracting crime [Sholudko].

Normative regulations and clear definitions of the types of covert investigative activities are also very important, since they are almost always associated with intrusions regarding privacy, restrictions of the constitutional rights of a person to privacy of communication, inviolability of residence, etc., while he/she is not aware of such interference or restriction of their rights. Therefore, Chapter 21 of the CPC provides a comprehensive list of covert investigative (detective) actions, such as: audio and video surveillance of a person (Article 260); arrest of correspondence (Article 261); inspection and seizure of correspondence (Article 262); retrieval of information from transport telecommunication networks (Article 263); retrieval of information from electronic information systems (Article 264); inspection of publicly inaccessible places, dwellings or other property (Article 267); determination of the location of radio-electronic equipment (Article 268); surveillance of a person, thing or place (Article 269); audio and video surveillance of a place (Article 270); control over the committing of a crime (Article 271); and performance of a special task to disclose the criminal activities of an organized group or a criminal organization (Article 272).

In Chapter 21 of the CPC, legislators foresee some exclusivity of such covert investigative (detective) actions stressing the fact that their implementation is only possible if information about the crime and the

person who committed that crime cannot be obtained by other means (Part 2 of Article 246 of the CPC).

Taking into account the fact that covert investigative (detective) actions can restrict the constitutional rights and freedoms of citizens in criminal proceedings, the legislators put the liability to control the observance of human rights and freedoms of citizens on an investigating magistrate who decides on the possibility of conducting a covert investigative (detective) action [Gusarov, 2013: 10].

The increased attention of legislators to this procedural institute and to the guarantees of protection of the constitutional rights and freedoms of a person is also evidenced by the fact that only the head of the appellate court can grant permission to conduct a covert investigative (detective) action. Such permission can also be granted by another judge as determined by the head of the court whose territorial jurisdiction covers the body of the pre-trial investigation carrying out the criminal proceedings (Article 247 of the CPC).

In addition, important measures to guarantee the rights and lawful interests of a person are the next mechanisms provided by the law: recording of the course and results of covert investigative (detective) actions (Article 252); a duty to inform the people to whom the covert investigative (detective) actions were conducted (Article 253); measures to protect the information obtained as a result of covert investigative (detective) actions (Article 254); measures to protect information that is not used in criminal proceedings (Article 255 of the CPC); and others.

For instance, Article 252 of the CPC determines the order of the recording of the course and results of covert investigative (detective) actions. In particular, it stipulates that the recording of the course and results of covert investigative (detective) actions should comply with the general rules of the recording of criminal proceedings envisaged by this Code. In view of the results of such a covert investigative (detective) action one draws up protocols to be, if necessary, attached by annexes. Therefore, the procedure to conduct a covert investigative (detective) action becomes easier, and that consequently facilitates the usage of documents drawn up on the results of covert investigative (detective) actions (which differ from the documents drawn up after operational-investigative activities). According to V. Farynyk, this means that a covert investigative (detective) action becomes a routine procedural action and can fully be used along with familiar investigative actions [Farynyk, 2012: 111-112].

However, together with legislative requirements and guarantees of protection of the rights and interests of an individual in criminal proceedings while applying the institute of covert investigative (detective) actions as foreseen by the CPC, one should point out its inconsistencies and drawbacks which, in our opinion, need to be amended or corrected.

For example, Part 5 of Article 249 of the CPC provides the prosecutor's obligation to make a decision on the termination of further implementation of a covert investigative (detective) action if it is no longer necessary. However, in our opinion, by stipulating only such a duty of the prosecutor in the CPC, the legislators have not fully protected the rights of people who were under the covert investigative (detective) actions [Kyrypa, 2013: 218]. We believe that in this case there is no judicial control over the implementation of such activities during a covert investigative (detective) action. For

instance, there are no guarantees of termination of further intrusions into the private communications of a person after the results of the covert investigative (detective) action have been achieved but the court ruling of the investigating magistrate is still valid.

Therefore, we propose that the prosecutor is obliged with the duty to inform the investigating magistrate, who has issued permission to carry out such a covert investigative (detective) action, about their decision to terminate this investigative action by making the appropriate amendments to Part 5 of Article 249 of the CPC. Thus, the wording of this regulation should be formulated as follows: "The prosecutor is obliged to make a decision on the termination of the further implementation of a covert investigative (detective) action if it is no longer necessary, and to report on their decision to the investigating magistrate who issued permission for its implementation".

In our opinion, this gives opportunity to fully guarantee the rights and legally protected interests of an individual during criminal proceedings in the above-mentioned cases.

Considering the institute of covert investigative (detective) actions, one should note that the covert investigative (detective) actions are carried out under the provisions of the CPC but, in some cases (within operational-investigative activities), they could be executed in accordance with the regulations of the Law of Ukraine 'On Operational-Investigative Activities' (hereinafter, the Law). In analyzing the provisions of this Law, it is worth pointing out the differences existing in the legislative regulation of the court rulings of the investigating magistrate. Consequently, the CPC does not provide anybody with the right to contest the court rulings of the investigating magistrate of the appellate court on permission or refusal to grant permission for a covert investigative (detective) action. Though, pursuant to Item 10 of Part 3 of Article 14 of the Law, the prosecutor may lodge a protest against an illegal court ruling permitting or refusing to carry out operational investigative actions. Such a protest terminates the conducting of the operational-investigative activities. The current criminal procedural legislation does not provide mechanisms for considering such protests, and the right to give or refuse to give permissions for a covert investigative (detective) action is granted not to the judge but to the investigating magistrate who controls the observance of the rights and interests of people in the pre-trial investigation [Kerevych, 2012: 142].

Therefore, we propose to exclude the above-mentioned provision of the Law in order to avoid discrepancies between the rules of the Law and those of the CPC.

It is interesting to study the provisions of Article 76 of the CPC in the context of the issue on granting or refusing to grant permission for a covert investigative (detective) action in criminal proceedings by the investigating magistrate. This provision of the CPC foresees the inadmissibility of a second participation of a judge in criminal proceedings. In particular, in accordance with Part 1 of Article 76 of the CPC, a judge who has participated in criminal proceedings during the pre-trial investigation has no right to participate in the same proceedings in the court of the first instance, as well as in the appellate or cassation court. There is a question concerning the procedure to implement the above-mentioned CPC provision as all the record keeping on the conduct of a covert investigative (detective) action is secretly carried out. Therefore, the court ruling of the

investigating magistrate on granting or refusing to grant permission for a covert investigative (detective) action would not be attached to the materials of the criminal proceedings. In our opinion, this issue should be solved by the head of the court who is entrusted with the functions of chief administrator of the judicial institution. His primary duties also include the organization of the process of recording such kinds of secret information in accordance with the rules of the applicable law. This will further facilitate compliance with CPC guarantees and requirements regarding the impossibility of a second participation of the investigating magistrate in criminal proceedings during the pre-trial investigation. We believe that, according to the same Article, the judge, who gave permission to conduct operational investigative activities on the basis of Article 8 of the Law of Ukraine 'On Operational-Investigative Activities', also has no right to participate in the consideration of such materials in the courts of the relevant instances. However, legislators do not expressly note this fact.

So, by grounding on the above-mentioned facts, we can make the following conclusions and generalizations.

Of course, the new CPC of Ukraine, in particular, its Chapter 21 'Covert Investigative (Detective) Actions' is not perfect. However, the current criminal legislation concerning this issue will often be improved and subjected to proper criticism. Law enforcement activities regarding covert investigative (detective) actions has become a litmus test for indicating the advantages and disadvantages of this procedural institute and its place in the system of investigative (detective) actions. This allows for the creation of the conditions under which the number of cases of abuse of such investigative (detective) actions by the bodies of pre-trial investigation would be significantly reduced. This also helps to ensure the proper legislative level of legitimacy, the rights and legitimate interests of people during a covert investigative (detective) action in the pre-trial investigation in criminal proceedings.

References

1. **Gusarov S.** (2013) 'Діяльність органів внутрішніх справ України із забезпечення прав і свобод людини та громадянина' [Activities of the internal affairs bodies of Ukraine to ensure the rights and freedoms of a man and the citizen], *Віче*, 4: 8–11.
2. **Farynyk V.** (2012) 'Негласні слідчі (розшукові) дії' [Covert investigative (detective) actions], *Юридичний вісник України* 26: 108–114.
3. **Kerevych O.** (2012) 'Інститут негласних слідчих (розшукових) дій за новим КПК' [The institute of covert investigative (detective) actions under a new CPC], *Право і суспільство* 5: 140–144.
4. **Kyrpa S.** (2013) 'Проведення слідчим негласних слідчих (розшукових) дій' [Conducting of covert investigative (detective) actions by an investigator], *Право і суспільство* 2: 216–221.
5. **Ozhegov S.** (1987) *Словарь русского языка* [The Russian language dictionary]: 19th ed. Москва: Рус. яз.
6. **Sholudko B.** 'Негласні слідчі (розшукові) дії' [Covert investigative (detective) actions], <http://foliant.in.ua/pravovoy-kommentarij_id_16.html>

Напрями вдосконалення законодавчого регулювання ПДВ в Україні у контексті євроінтеграції

Катерина ГОДЗ,
студентка II курсу магістратури
юридичного факультету Київського
національного університету імені Тараса Шевченка,
директор юридичної компанії «ЮРИДИЧНИЙ ГАРАНТ»

У статті розглянуті основні напрями вдосконалення законодавчого регулювання податку на додану вартість (ПДВ) у країні, зважаючи на євроінтеграційні процеси. На основі аналізу основних нормативно-правових актів міжнародного й національного права, досвіду європейських держав, аргументовано висловлені положення щодо пріоритетних шляхів вдосконалення чинного законодавства у сфері регулювання податку на додану вартість у країні. Запропоновано шляхи вирішення проблемних питань щодо адміністрування податку на додану вартість. Висвітлено прогалини в порядку електронної реєстрації платником податку на додану вартість.

Ключові слова: адаптація, інтеграція, податок на додану вартість, Європейський Союз, адміністрування.

В статье рассмотрены основные направления совершенствования правового регулирования налога на добавленную стоимость (НДС) в Украине, учитывая евроинтеграционные процессы. На основе анализа основных нормативно-правовых актов международного и национального права, опыта европейских государств, аргументированно высказаны положения о приоритетных путях совершенствования действующего законодательства в сфере регулирования налога на добавленную стоимость в стране. Предложены пути решения проблемных вопросов администрирования налога на добавленную стоимость. Рассмотрены недочеты в порядке электронной регистрации плательщиком налога на добавленную стоимость.

Ключевые слова: адаптация, интеграция, налог на добавленную стоимость, Европейский Союз, администрирование.

Відповідно до ст. 51 Угоди про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 року, Україна зобов'язана вжити необхідні заходи для забезпечення гармонізації вітчизняного законодавства із законодавством Європейського Союзу. Саме ця угода містить норми, що визначають основну мету політичного та економічного співробітництва країн. Її розглядають як базовий документ для реалізації стратегії інтеграції до ЄС, спрямованої на входження України «до європейського політичного (зокрема сфери зовнішньої політики та політики безпеки), інформаційного, економічного і правового простору» [10].

Останнім часом з'явилася низка публікацій, з-поміж яких звертаємо увагу на доробок А. Берлач, котрий виокремлює стимули економічного зростання України, серед яких пріоритетним вважає розмір ставки податку на додану вартість [1]. Дослідниця Г. Вронська простежує основні етапи становлення податку на додану вартість як правового інституту в Україні та світі [2]. Спільна робота Д. Гетьманцева, В. Форсюк, Н. Бойко дала змогу простежити порядок адміністрування непрямих податків,

зокрема податку на додану вартість [3]. Видання Державного департаменту адаптації законодавства Міністерства юстиції містить порівняльно-правове дослідження фіскальної політики України та країн ЄС [4]. Проте рівень розроблення проблеми в науковій літературі є ще недостатнім, оскільки немає комплексного наукового дослідження на основі порівняльно-правової характеристики законодавчого регулювання податку на додану вартість в Україні та країнах ЄС.

Сьогодні в нашій державі створено власну податкову систему, яка не є результатом копіюванням досвіду інших країн. Процес імплементації норм міжнародного податкового права та податкового права ЄС до національного законодавства України проявився в низці правових актів останнього часу. Податкові норми кодифіковано в єдиний правовий акт, створено систему контролюючих органів із сучасною організаційною структурою.

Проведемо паралелі між фіскальною політикою держав-членів ЄС та України в питаннях адміністрування податків. По-перше, в країнах ЄС пріоритетом діяльності податкових органів є робота з несумлінними платниками. Маються на увазі зареєстровані платники, котрі не

подають або припинили подавати податкову звітність та сплачувати податки. Також європейські податківці ведуть пошук та беруть на облік осіб, які ведуть господарську діяльність, одержують доходи і при цьому не стали на облік у контролюючому органі [5]. Українське законодавство, на жаль, передбачає роботу працівників контролюючих органів лише з платниками, котрі зареєстровані в установленому порядку в державних реєстрах та стоять на обліку в контролюючому органі.

По-друге, багато країн ЄС дотримуються такого принципу обліку платників податків: адміністративні послуги їм надають у податковій службі, а не в окремому її підрозділі. Такий підхід є доречним як для платників податків, так і для контролюючих органів. Мається на увазі, що надання адміністративних послуг центрами обслуговування платників податків може здійснюватись у будь-якому органі податкової служби без прив'язки до місцезнаходження платника, що дає змогу підвищити якість обслуговування суб'єктів господарювання й економити час обом сторонам податкових відносин. Нині в Україні адміністративні послуги надають за місцезнаходженням/місцем проживання платника.

16 січня 2014 року прийнято нове Положення про реєстрацію платників податку на додану вартість. Відповідно до його норм спрощено процедуру реєстрації платником ПДВ [8], тому заяву про добровільну реєстрацію платника податку на додану вартість можна подати державному реєстратору. Скановану електронну копію заяви форми 1-ПДВ державний реєстратор надсилає до контролюючих органів одночасно з відомостями з реєстраційної картки на проведення державної реєстрації юридичної особи або фізичної особи-підприємця згідно із Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» [9].

Аналізуючи цю норму, можна дійти висновку: якщо подавати державному реєстратору заяву про добровільну реєстрацію платника податку на додану вартість разом із реєстраційними документами, то юридичну особу чи фізичну особу-підприємця можна реєструвати лише до десятого числа поточного місяця. Адже відповідно до Податкового Кодексу України реєстраційну заяву подають не пізніше, ніж за 20 календарних днів до початку податкового періоду, з якого таких осіб вважатимуть платниками податку й вони матимуть право на податковий кредит і виплиску податкових накладних [7].

Є низка технічних проблем, серед яких порядок відправлення інформації через електронний ресурс контролюючим органами. Відповідно до технічних параметрів бази Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців державний реєстратор юридичних осіб спочатку сканує та відправляє інформацію контролюючим органам, лише тоді автоматична система надає юридичній особі ідентифікаційний код. З цього випливає, що до контролюючого органу надсилають заяву, яка не відповідає вимогам Методичних рекомендацій щодо заповнення суб'єктами господарювання реєстраційної заяви платника податку на додану вартість за формою 1-ПДВ.

Також потрібно зважати на те, що державний реєстратор відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» має право розглядати документи, подані на реєстрацію, протягом трьох робочих днів [9].

Розглянуте нововведення має теоретичний характер і наразі не може бути застосованим на практиці у зв'язку із відсутністю детального правового механізму, передбаченого законодавством, порядку застосування цих норм і технічними невідповідностями.

По-третє, адміністрування ПДВ в більшості країн ЄС не обтяжене громіздкими податковими формульрами та додатками до них. Форми податкової звітності виписані

так, щоб при їхньому заповненні платником трактування було однозначне. Наприклад, у Нідерландах та Бельгії декларація з ПДВ складається з 1-ї сторінки [5]. Вважаємо, що вітчизняні форми податкової звітності громіздкі та неоднозначні для заповнення.

В Україні податкові декларації з ПДВ подаються щомісячно, тоді як, наприклад, у Великій Британії – щоквартально. У Швеції, Данії, Великій Британії застосовується найефективніша, прозора та проста модель сплати податків – система Єдиного рахунку [5]. Вона передбачає сплату усіх податків і зборів на єдиний рахунок. Як результат, платники податків економлять свій час і, цілком закономірно, оцінюють цю систему як одну із найкращих, адже вона відповідає принципу «Держава – для людей, а не люди для держави». При сплаті всіх обов'язкових платежів на єдиний рахунок не можлива переплата з одного податку та заборгованість за іншими. Таке нововведення дає можливість контролюючим органам бачити реальну картину розрахунків платників податків із бюджетами.

ПДВ вважається одним із найкорумпованіших податків. В українських умовах цей податок адмініструється не зовсім прозоро, також варто зазначити, що важливою причиною корумпованості українського ПДВ є низький рівень правосвідомості та правової культури, як зі сторони підприємців, так і контролюючих органів. Нерідко трапляються випадки, коли керівництву підприємства вдається «оптимізувати» величезні суми податків (і навіть довести свою правоту в суді), або контролюючому органу відмовити у відшкодуванні ПДВ. Недоліки законодавства й часті та іноді непродумані й безсистемні його зміни зумовили те, що багато платників уникає сплати податків усіма можливими способами.

Ставка ПДВ у розмірі 20% є обтяжливою для вітчизняного бізнесу, що також зумовлює спроби ухилення від сплати ПДВ та реєстрації так званих фірм-одноденок і проведення різного роду корумпованих схем. На нашу думку, зниження основної ставки ПДВ до 15% розширить базу оподаткування, а в результаті й стимулюватиме підприємців працювати прозоро. Вважаємо за доречне для визначення найефективнішого відсоткового значення ставки застосовувати світову практику на кшталт «кривої Лаффера».

Підбиваючи підсумок проведеного дослідження, зазначимо, що основним шляхом узгодження правових норм України та ЄС є адаптація вітчизняного законодавства до правової системи ЄС [6]. У цьому напрямі вважаємо за необхідне збільшення кількості й удосконалення навчальних програм, обов'язкових для фахівців, які працюють у сфері адаптації законодавства та займаються розробленням проектів нормативно-правових актів. Це підвищить якість підготовки законопроектів. Дієвий механізм експертизи та перевірки нормативно-правових актів на їх відповідність *acquis communautaire* дасть змогу Україні вийти на європейський рівень адміністрування оподаткування.

Отже, недоліки ПДВ передовсім пов'язані з проголошенням законодавства, яке регулює цей податок, зокрема є норми, що сприяють зловживанням у сфері оподаткування і навіть стимулюють їх. Недосконалою і громіздкою є система адміністрування ПДВ, також маємо низьку правову культуру та обізнаність усіх суб'єктів податкових відносин. Усунення цих недоліків, яке можна здійснити в досить короткі строки, дасть змогу зробити цей податок більш технологічним і придатним для застосування в Україні. Вважаємо, що для підвищення ефективності оподаткування і прозорості системи адміністрування ПДВ доречно внести такі зміни до законодавства:

1. Зменшити основну ставку податку на додану вартість.

2. Удосконалити процедуру адміністрування шляхом застосування принципу – «надання адміністративних послуг платнику податків відбувається в податковій службі, а не в окремому її підрозділі».

3. Трансформувати механізм обліку платників податку на додану вартість, враховуючи нормативні недоліки та технічну недосконалість.

4. Упровадити застосування системи єдиного рахунку для сплати податків та зборів чи інших платежів на основі досвіду держав-членів ЄС у цій сфері.

5. Міжнародний досвід: адміністрування податків в Європі та в Україні. Офіційний портал Міністерства доходів і зборів України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://minrd.gov.ua/modernizatsiya-dps-ukraini/povidomlenia_/2012_povidomleniamodernizatsia/print-59283.html

6. Муравйов В., Мушак Н. Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС // К: Віче. – № 8. – 2013 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/3616/>

7. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

8. Положення про реєстрацію платників податку на додану вартість, затверджене наказом № 26 Міністерства доходів і зборів України від 16.01.2014 [Електронний ресурс] – Режим доступу: zakon4.rada.gov.ua.

9. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців // Закон України № 755-IV від 15.05.2003 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/755-15>

10. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їхніми державами-членами // Угоду ратифіковано Законом № 237/94-ВР (237/94-ВР) від 10.11.1994 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/998_012

Список використаних джерел

1. Берлач А., Пирого І. Еластична ставка податку на додану вартість як стимул економічного зростання в Україні // Право України. – 2009. – № 2. – С. 94–100.

2. Вронська Г. ПДВ: історія розвитку та міжнародна практика // Податкова правда. – 2012. – № 5. – С. 44–51.

3. Гетьманцев Д., Форсюк В., Бойко Н. Непряме оподаткування. Правова сутність та адміністрування: наук.-практ. посібник. / К.: Юрінком Інтер, 2014. – 336 с. – Бібліогр.: С. 323–329.

4. Державний департамент адаптації законодавства Міністерства юстиції України. Фіскальна політика: порівняльне-правове дослідження відповідності законодавства України *acquis communautaire* Європейського Союзу. – К., 2009. – 95 с.

Methods For Improvement of VAT Legal Regulations in Ukraine in the Context of Its European Integration

Kateryna GODZ,
Student in the 2nd Year of Study of
the Master's Degree Programme of
the Juridical Faculty of
Taras Shevchenko National University
of Kyiv,
Director of the LEGAL GUARANTOR
Law Firm

The main methods for improving the value added tax (VAT) legal regulations in Ukraine are explored in the context of the integration processes in the European Union and Ukraine's participation therein. Experiences of European countries and the proposed provisions regarding the priority ways to improve the current legislation regulating VAT in the country, are argued on the basis of an analysis of the main legal acts of international and national law. Methods for solving problems regarding VAT administration are proposed. Drawbacks in the electronic procedure of VAT registration by a payer are highlighted.

Keywords: adaptation, integration, value added tax, the European Union, administration

Pursuant to Article 51 of the Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and their Member States, and Ukraine of 14 June 1994, our state should take the necessary measures required to approximate Ukraine's existing and future legislation to that of the EU. This

Agreement contains provisions defining the main goals regarding the political and economic cooperation of the parties. It is considered to be the basic document for implementing the strategy of integration into the EU aimed at Ukraine's accession to the European political (including a Common Foreign and

Security Policy), information, economic and legal areas [1].

Amongst a number of scientific publications that have recently appeared in the economic sphere one should emphasize the works of A. Berlach. He highlights incentives for the economic growth of Ukraine and considers the rate of the value added tax (VAT) to be of high priority among them [Berlach, 2009: 95]. The researcher G. Vronska traces the main stages of the development of the value added tax as a legal institution in Ukraine and in the world as a whole [Vronska, 2012: 46]. The joint works of D. Hetmantsev, V. Forsiuk, and N. Boiko have enabled the author to explore the procedure of the administration of indirect taxes, including the value added tax [Hetmantsev, 2014: 323–329]. The publication of the State Department for Adaptation of Legislation of the Ministry of Justice of Ukraine contains a comparative legal study of the fiscal policy of Ukraine and EU Member States [10]. However, this issue is not sufficiently developed in scientific literature, as there is no comprehensive research based on the comparative legal exploration of the legislative regulation of VAT collection in Ukraine and EU countries.

Today, our state has created its own tax system which is not a result of copying the experiences of other countries. The process of implementation of the provisions of the EU and international tax law into the national law of Ukraine was surfaced due to the adoption of a number of recent legal acts. Tax rules were codified within a single legal act, and a system of supervisory authorities having modern organizational structure was created.

Parallels can be drawn between EU Member States' and Ukrainian fiscal policy in the area of tax administration. Firstly, a priority for tax authorities in EU countries is the work concerning unscrupulous taxpayers. They include registered taxpayers who do not file or have stopped filing tax returns and paying taxes. In addition, European tax authorities search for and register those people conducting economic activities and receiving incomes but have failed to be registered by the supervisory authority [9]. Unfortunately, Ukrainian legislation stipulates that the staff of the supervisory authorities can only deal with taxpayers to be duly registered in state registries and a certain supervisory authority.

Secondly, a lot of EU countries follow the principle of taxpayer registration according to which they can obtain administrative services in the tax service itself but not in one of its subdivisions. Such an approach is appropriate for both taxpayers and supervisory authorities. It presupposes that taxpayer service centres can deliver administrative services in any tax authoritative body without reference to taxpayer location which allows for improving the quality of the maintenance of business entities and saving time for both parties of tax relations. Currently, administrative services in Ukraine are provided at the location / place of residence of the payer.

On 16 January 2014, a new Regulation on Registration of the Value Added Tax Payers was adopted. In accordance with its rules, the procedure for VAT registration by a payer was simplified [4], so an application for voluntary registration of the value added tax payer can be filed to the state registrar. The state registrar shall send the scanned electronic copy

of the application form 1-VAT to the supervisory authorities, and add the information from the registration card for state registration of the legal entity or individual entrepreneur under the Law of Ukraine 'On State Registration of Legal Entities and Individual Entrepreneurs' [3].

Having analyzed this rule we can conclude the following: if one files an application for voluntary registration of the VAT payer together with registration documents to the state registrar, a legal entity or an individual entrepreneur can be registered only by the 10th day of the current month. In compliance with the Tax Code of Ukraine, the application for registration shall be submitted at least 20 calendar days before the beginning of the tax period. Such persons are then considered to be taxpayers and have the right to a tax credit and the issue of tax invoices [2].

These conditions result in a number of technical challenges including the procedure for electronic transmission of information to the supervisory authorities. According to the technical parameters of the Unified State Register of Legal Entities and Individual Entrepreneurs database, the state registrar of legal entities shall primarily scan and send information to the supervisory authorities, and only after that the automatic system assigns an identification code to the legal entity. It therefore follows that the supervisory authority is sent an application which does not meet the requirements of the Methodological Recommendations for Completion of a Registration Form of the Value Added Tax Payer according to 1-VAT Form by Business Entities.

One should also keep in mind that, in line with the Law of Ukraine 'On State Registration of Legal Entities and Individual Entrepreneurs', the state registrar shall be entitled to consider documents submitted for registration within three working days [3].

The above-mentioned innovation is theoretical in nature and cannot be put into practice due to the absence of a detailed legal mechanism foreseen by the law; the procedure for application of these standards; and technical inconsistencies.

Thirdly, in most EU countries, VAT administration is not burdened with a procedure for filling in a cumbersome set of tax forms and annexes thereto. Tax reporting forms are written so that the payer can unambiguously interpret their contents while entering the information. For instance, in the Netherlands and Belgium the VAT return consists of one page [9]. It should also be mentioned that the national tax reporting forms are cumbersome and ambiguous in terms of completion.

In Ukraine, VAT tax returns shall be filed every month, while, for example, in Great Britain they are filed on a quarterly basis. Sweden, Denmark, and the United Kingdom apply the most effective, transparent and simple tax payment model, i.e. a Single Account System [9]. It ensures that all taxes and duties shall be paid to a single account. As a result, taxpayers save time and naturally evaluate this system as one of the best mechanisms, since it meets the principle under which 'the state is for the people but the people are not for the state'. When payments of all the required charges are made to a single account, it is impossible to overpay some taxes and underpay others. This innovation enables the supervisory authorities to observe the real situation regarding the payments and budgets of taxpayers.

VAT is considered to be one of the most corrupted taxes. In the Ukrainian context, this tax is not administered in a transparent way. It is also worth noting that an important reason for the corruption of the Ukrainian VAT is the low level of legal awareness and legal culture both on the part of businessmen and the supervisory authorities. Often, one can observe situations when company management is able to 'optimize' huge amounts of taxes (and even prove its innocence in court) or the supervisory authority manages to refuse refunding VAT to the entrepreneurs. The imperfections, as well as frequent and sometimes haphazard and systemless changes of the law have resulted in the fact that many taxpayers avoid paying taxes by all possible means.

The VAT rate at 20 per cent is exacting for domestic businesses, which also leads to attempts of evading VAT payments, the registration of so-called 'ephemeral' companies, and the implementation of all sorts of corrupt schemes. In our opinion, a reduction in the basic VAT rate to 15 per cent would expand the taxation base and, consequently, encourage entrepreneurs to work transparently. We consider that while establishing the most effective percentage tax rate it is appropriate to use relevant international practices (e.g., the Laffer Curve).

Summarizing the study, it should be noted that the main way to harmonize Ukrainian and European legal regulations is the adaptation of national legislation to the EU legal system [Muraviov, 2013: 13-15]. Within this framework, we consider that it is necessary to increase the number of and improve the curriculums that are compulsory for specialists working in the field of harmonization of the law and drawing up the draft regulations. This would improve the quality of draft legislation. The effective mechanism of assessment and verification of legal acts with regard to their compliance with *acquis communautaire* would allow Ukraine to come to the European level of tax administration.

Thus, the VAT drawbacks are primarily connected with the adoption of laws governing this tax. In particular, these laws contain regulations contributing to abuses in taxation and even encouraging them. The VAT administration system is imperfect and cumbersome. We also have low legal culture and awareness of all parties to tax relations. The elimination of these deficiencies, which can be done within a fairly short period, gives the opportunity to convert VAT into a more technologically advanced and suitable tax to be used in Ukraine. We believe that in order to increase the efficiency and transparency of the VAT administration system it is appropriate to amend the legislation as follows:

1. To reduce the basic value added tax rate.
2. To improve administration procedures by applying the principle according to which 'rendering of the administrative services to the taxpayer takes place in the tax service itself, and not in one of its subdivisions'.
3. To transform the procedure of registration of the value added tax payers, including the elimination of regulatory shortcomings and technical imperfections.
4. To introduce the usage of a Single Account System for paying taxes and duties or other charges

on the basis of the EU Member States experiences in the relevant sphere.

References

1. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їхніми державами-членами. Ратифіковано Законом України № 237/94-ВР від 10 листопада 1994 р. [Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and their Member States, and Ukraine. Ratified by the Law of Ukraine № 237/94-ВР, 10 November 1994], <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/998_012>
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. [Tax Code of Ukraine, 2 December 2010], <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>>
3. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. Закон України № 755-IV від 15 травня 2003 р. [On State Registration of Legal Entities and Individual Entrepreneurs. Law of Ukraine № 755-IV, 15 May 2003], <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/755-15>>
4. Положення про реєстрацію платників податку на додану вартість, затверджене наказом Міністерства доходів і зборів України № 26 від 16 січня 2014 р. [Regulation on Registration of the Value Added Tax Payers, approved by the Order of the Ministry of Revenue and Duties of Ukraine № 26, 16 January 2014], <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0232-14>>
5. **Berlach A., Pyroga I.** (2009) 'Еластична ставка податку на додану вартість як стимул економічного зростання в Україні' [Elastic rate of the value added tax as an incentive for economic growth in Ukraine], *Право України* 2: 94-100.
6. **Hetmantsev D., Forsiuk V., Boyko N.** (2014) *Непряме оподаткування. Правова сутність та адміністрування: наук.-практ. посібник* [Indirect taxation. Legal essence and administration: Scientific and practical handbook]. Київ: Юрінком Інтер.
7. **Muraviov V., Mushak N.** (2013) 'Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС' [Harmonization of the legislation of Ukraine with the European Union Law within the framework of the Association Agreement between Ukraine and the EU], *Віче* 8: 12-18.
8. **Vronska G.** (2012) 'ПДВ: історія розвитку та міжнародна практика' [VAT: The history of development and international practice] *Податкова правда* 5: 44-51.
9. 'Міжнародний досвід: адміністрування податків в Європі та в Україні' [International experience: Tax administration in Europe and Ukraine], Офіційний портал Міністерства доходів і зборів України, <http://minrd.gov.ua/modernizatsiya-dps-ukraini/povidomlenia_/2012_povidomlenia-modernizatsia/print-59283.html>
10. *Фіскальна політика: порівняльне-правове дослідження відповідності законодавства України *acquis communautaire* Європейського Союзу* [Fiscal policy: Comparative legal study of compliance of the legislation of Ukraine with *acquis communautaire* of the European Union] (2009). Київ: Державний департамент адаптації законодавства Міністерства юстиції України.

Спiрнi питання спiльної власностi подружжя

Олексій ДІДУК,
студент Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

23

У статті узагальнено ключові аспекти проблематики об'єктів права спільної сумісної власності. Розглянуто основні статті Сімейного кодексу України, що регулюють такі взаємовідносини. Запропоновано рекомендації для подальших досліджень.

Ключові слова: спільна сумісна власність, об'єкти права спільної сумісної власності, спільна власність подружжя.

В статье обобщены основные аспекты проблематики объектов права общей совместной собственности. Рассмотрены основные статьи Семейного кодекса Украины, которые регулируют такие взаимоотношения. Приведены рекомендации для дальнейших исследований.

Ключевые слова: общая совместная собственность, объекты права общей совместной собственности, совместная собственность супругов.

Серед комплексу загальних правових питань у контексті вдосконалення соціальної політики України важливим є з'ясування природи «права спільної сумісної власності подружжя». Це зумовлює необхідність аналізу законодавчих норм для виявлення неузгодженостей між спільною й частковою спільною власністю, тому що це має велике значення для правильного і однозначного застосування Сімейного кодексу України.

Питання спільної сумісної власності досліджували такі науковці, як Жилінкова І., Гриняк А., Борисова В., Баранова Л., Ромовська З., Новахатська Я. Однак правозастосовна практика виявила цілий комплекс питань, які в подальшому необхідно врегулювати. Це, наприклад, спори, пов'язані з поділом спільного сумісного майна колишнього подружжя. Саме цю категорію справ досить часто розглядають у суді.

Метою статті є дослідження окремих аспектів права спільної сумісної власності подружжя. Ми провели аналіз нових нормативних положень у частині регулювання сімейних відносин, вказали на протиріччя між ними, а також запропонували концепцію «спільного майна подружжя».

Спільне володіння є специфічним правовим явищем, що характеризується множинністю суб'єк-

тів стосовно об'єкта власності. Окрім законодавчо визначених випадків, Сімейний кодекс України (далі – СКУ) встановив принцип спільності придбаного в період шлюбу майна.

Згідно зі ст. 60 СКУ, майно, набуте подружжям за час шлюбу, належить дружині та чоловікові на правах спільної сумісної власності незалежно від того, чи мав один із них самостійний заробіток (дохід) [1, с. 284]. Тому поняття спільності не поширюється на майно, придбане до шлюбу або після його розриву.

На думку вітчизняного науковця І. Жилінкової, спірним є положення ч. 2 ст. 61 СКУ, згідно з яким об'єктом права спільної сумісної власності є заробітна плата, пенсія, стипендія та інші доходи, одержані одним із членів подружжя й внесені до сімейного бюджету або на його особистий рахунок у банківській (кредитній) установі [4, с. 17]. Отже, доходи кожного члена подружжя є об'єктом права спільної сумісної власності чоловіка та дружини з моменту їх внесення до сімейного бюджету.

Вважаємо дане положення спірним, адже для виникнення права спільної сумісної власності подружжя завжди необхідна згода одного з партнерів. Однак, як зазначає І. Жилінкова, для застосування правового режиму відносин між подружжям з при-

воду майна дружини й чоловіка таке щоразове волевиявлення одного з них не потрібне [4, с. 20].

Дослідник А. Гриняк зауважує, що законний правовий режим застосовується в разі, коли подружжя не уклало спеціального договору. При цьому слід звернути увагу на складність встановлення факту, чи був прибуток внесений одним із членів подружжя до сімейного бюджету [2, с. 66].

Разом із тим, акцентуємо на протиріччі положення ч. 2 ст. 61 СКУ ч. 3 цієї самої статті, яка встановлює, що в разі укладення одним із членів подружжя договору в інтересах сім'ї, гроші й інше майно, а також гонорари й виграші, одержані за цим договором, є об'єктами права спільної сумісної власності обох партнерів. У цьому разі для виникнення права спільної сумісної власності на зазначене майно його не потрібно вносити до сімейного бюджету.

Крім того, виокремлюємо неточності, що містяться в ч. 2 ст. 61 СКУ, якою передбачено, що доходи, одержані одним із подружжя і внесені на його особистий рахунок у банківську (кредитну) установу, є об'єктом права спільної сумісної власності обох із подружжя. Найчастіше підставою для припинення права спільної власності на набуте подружжям у період шлюбу майно є його поділ, у результаті якого встановлюється частка чоловіка та дружини в спільному майні [3, с. 9].

Отже, найбільш поширеним випадком виникнення спільної сумісної власності є спільна власність подружжя. Згідно зі ст. 60 СКУ, що відповідає ч. 3 ст. 368 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ), майно, набуте подружжям за час шлюбу, належить дружині й чоловікові на правах спільної сумісної власності. В основі цієї норми закладено принцип, що спільність майна чоловіка та дружини є необхідною умовою для міцності шлюбу. Можна по-різному ставитися до цієї позиції, однак слід звернути увагу на фактичну абсолютність норми спільності майна подружжя, що, на наш погляд, не відповідає сучасним реаліям життя. Крім того, проблемною залишається модель регулювання відносин спільної власності подружжя на стадії реалізації ним майна чи його переведення із спільної сумісної в часткову власність тощо.

Профільне законодавство України визначає об'єктами права спільної сумісної власності подружжя будь-які речі, за винятком тих, що виведені з цивільного обігу (ч. 1 ст. 61 СКУ) [1, с. 285]. При цьому в науковій літературі підкреслюється неможливість формування вичерпного переліку об'єктів спільної власності.

Стаття 68 Сімейного кодексу визначає, що розірвання шлюбу не припиняє права спільної сумісної власності на майно, нажите під час шлюбу. Проблеми з відокремленням «подружньої частки» і спадкового майна можуть виникнути в разі смерті одного з подружжя. Частка у спільній сумісній власності того з подружжя, хто помер, належить до спадщини та спадкується на загальних підставах (ст. 1226 Цивільного кодексу).

Підкреслимо потребу законодавчого роз'яснення та унормування питання частки в спільній сумісній власності (статті 370, 371, 372 ЦКУ, статті 64, 70 СКУ). У теорії цивільного права наголошується: невизначеність частки в спільній власності, зокрема, її розміру, не означає, що такої частки взагалі немає.

Аналіз норм Цивільного кодексу свідчить, що законодавець унормовує існування лише тоді, коли співвласники мають можливість або постає необхідність визначити свої частки, наприклад, унаслідок розлучення, що призводить до перетворення спільної сумісної власності на спільну часткову власність.

На відміну від підстав виникнення спільної часткової власності, законодавство чітко визначає випадки виникнення спільної сумісної власності. Остання вважається спільною частковою власністю, якщо іншого не передбачено законом або договором [5].

Отже, спільна сумісна власність, на відміну від спільної часткової, може виникати лише у випадках, передбачених законом або договором. Ні Цивільний кодекс, ні інші законодавчі акти не передбачають такої підстави її виникнення, як успадкування частки в спільній сумісній власності.

Висновки. Отже, сімейне законодавство України визначає об'єктами права спільної сумісної власності подружжя будь-які речі та майно, за винятком тих, що виведені з цивільного обігу (ч. 1 ст. 61 СКУ).

За змістом ст. 177 ЦКУ, об'єктами цивільних прав є речі, гроші та цінні папери, інше майно, майнові права, послуги, результати робіт, інтелектуальної чи творчої діяльності, інформація, а також інші матеріальні чи нематеріальні блага.

На наш погляд, смерть одного з учасників спільної сумісної власності є тим юридичним фактом, який, порушуючи стабільність відносин спільної власності, призводить до «переформування» спільної сумісної в спільну часткову власність у рівних частках.

У перспективі ця стаття відкриває шлях до подальшого розвитку наукового знання про право спільної сумісної власності, а також дає відповіді на деякі практичні питання, зокрема визначає майно подружжя, яке є спільною сумісною власністю. □

Список використаних джерел

1. Сімейний кодекс України: Наукове-практичний коментар [3-тє вид., перероб. і доп.] / З. Ромовська. – К.: Правова єдність. – 2009. – 432 с.
2. Гриняк А. Спірні питання спільної власності подружжя за новим цивільним та сімейним законодавством України / А. Гриняк // Право України. – 2007. – № 6. – С. 65–68.
3. Новохатська Я. Правове регулювання майнових відносин подружжя (порівняльно-правовий аспект): Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец.: 12.00.03 / Нац. юрид. академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2006. – 20 с.
4. Жилінкова І. Корпоративні права осіб з подружнім статусом / І. Жилінкова // Проблеми здійснення та захисту корпоративних прав: Збірник тез наукових повідомлень учасників (м. Херсон, 31 жовтня – 01 листопада 2008 року). – [Ред. кол. В. Луць, І. Берестова]. – К., 2009. – № 1(55). – С. 17–24.
5. Поліщук Л. Форми права власності за законодавством України // Віче. – 2011. – № 14. – С. 13–16.

Controversial Issues Regarding Joint Property Ownership between Spouses

Oleksii DIDUK,
Student in the 4th Year of Study of
the Juridical Faculty of
Taras Shevchenko National University
of Kyiv

Key aspects of the problems regarding the objects of the right of joint property ownership are summarized. The main articles of the Family Code of Ukraine regulating such relationships are examined. The main contradictions regarding the regulation of this problem are determined. Recommendations for further research are proposed.
Keywords: joint tenancy, objects of the right of joint property ownership, joint property of the spouses

A set of general legal issues arising in the context of improving the social policy of Ukraine includes the clarification of the nature of the right of joint property ownership (joint tenancy) between spouses which is extremely important nowadays. This necessitates an analysis of legislation in order to identify the inconsistencies between joint property and joint fractional ownership, as it is of great importance for the proper and unambiguous implementation of the Family Code of Ukraine.

The issues of joint tenancy have been explored by different scientists, in particular, by I. Zhylinkova, A. Hryniak, V. Borysova, L. Baranova, Z. Romovska, I. Novakhatska, etc. However, law enforcement practices have revealed a set of issues that need to be resolved in future. For example, this includes disputes relating to the division of joint property between former spouses. This is the very category of cases quite often considered in court.

The purpose of this article is to investigate some aspects of the right of joint property ownership between spouses. We have analyzed new legislative provisions regarding the regulation of family relations, pointed out the contradictions between them, and proposed the concept of 'the joint property of spouses'.

Joint ownership is a specific legal phenomenon characterized by the multiplicity of subjects in relation to the object of the property. Except in cases determined by law, the Family Code of Ukraine (hereinafter, the FCU) established the principle of commonality of property acquired during a marriage.

According to Article 60 of the FCU, the property acquired by spouses during their marriage belongs to the husband and the wife on the basis of their joint property ownership, regardless of the fact whether one of them had an independent income (revenue) or not [Romovska, 2009: 284]. Therefore, the concept of 'commonality' does not apply to the property acquired before the marriage or after its dissolution.

According to Ukrainian scientist I. Zhylinkova, the provision contained in Part 2 of Article 61 of the FCU is controversial as it foresees that the objects of the right of joint property ownership are wages, pensions, scholarships and other revenues obtained by one of the spouses and contributed to the family budget or to his/her personal account in the bank or (credit) institution [Zhylinkova, 2009: 17]. Thus, the revenues of each spouse are the object of the right of joint property ownership between a husband and a wife immediately upon when they were contributed to the family budget.

We consider this provision to be controversial because the right of joint property ownership between spouses is always presupposed by the consent of one of the partners. However, as I. Zhylinkova notes, the application of the legal regime of relations between spouses concerning the property of the husband and the wife does not need such permanent expression of will by one of them [Zhylinkova, 2009: 20].

The researcher A. Hryniak notes that the legitimate legal regime is applicable in cases when the spouses have not concluded a special agreement. For this purpose, we should pay attention to the complexity of identification of the fact confirming whether the revenue has been contributed to the family budget by one of the spouses [Hryniak, 2007: 66].

At the same time, it should be emphasized that the provisions of Part 2 of Article 61 of the FCU contradicts the provisions of Part 3 of the same Article, as they provide that if one of the spouses has concluded a contract for the benefits of the family, the money and other property, as well as fees and gains derived hereunder, are the objects of the right of joint property ownership of both partners. In this case, the right of joint tenancy to the appropriate property arises even if the latter has not been contributed to the family budget.

Moreover, some inaccuracies are also contained in Part 2 of Article 61 of the FCU. It provides that the revenues received by one of the spouses and

contributed to his/her personal account in the bank (credit) institution are the object of the right of joint property ownership of both spouses. Often the reason for the termination of the right of joint tenancy to the property acquired by the couple during the marriage is its division resulting in determination of shares of the joint property which belong to the husband and to the wife accordingly [Novakhatska, 2006: 9].

Thus, the joint tenancy commonly exists if there is certain joint property of the spouses. According to Article 60 of the FCU which corresponds to Part 3 of Article 368 of the Civil Code of Ukraine (hereinafter, the CCU), the property acquired by the spouses during a marriage belongs to the husband and the wife due to the right of their joint tenancy to it. This rule is based on the principle according to which the commonality of property of the husband and the wife is a necessary prerequisite for a lasting marriage. One could consider this position in different ways, but we should pay attention to the actual absoluteness of the regulation on the commonality of the property of spouses, as, in our opinion, it does not meet the realities of current life. In addition, application of the model of regulation of relations regarding the joint property ownership between spouses at the stage of the realization of property or transformation of joint property ownership into a joint fractional one, and so on, also remains problematic.

The laws of Ukraine regulating relations in this sphere state that the objects of the right of joint property ownership between spouses are all things except those which have been withdrawn from civil circulation (Part 1 of Article 61 of the FCU) [Romovska, 2009: 285]. At the same time, the scientific literature emphasizes the impossibility of formation of an exhaustive list of the objects of the joint tenancy.

Article 68 of the Family Code stipulates that dissolution of a marriage shall not terminate the right of joint tenancy to the property acquired during that marriage. The problems of separation of 'the marital share' and inherited property may arise in the event of the death of one of the spouses. The share in joint property ownership of the spouse who died belongs to the legacy and shall be inherited on general grounds (Article 1226 of the Civil Code).

We should underline the need for legislative clarification and regulation of the issue on the shares in the joint property ownership (articles 370, 371, 372 of the CCU; articles 64, 70 of the FCU). The theory of civil law stresses that the ambiguousness regarding the share in the joint property (in particular, its amount) shall not mean that such a share does not exist at all.

The analysis of the Civil Code regulations proves that the legislators foresee its existence only when the co-owners have the ability or there is a need to identify their shares, e.g., in case of divorce resulting in conversion of the joint property ownership into a joint fractional one.

In contrast to the grounds that are necessary for the joint fractional ownership to occur, the law clearly defines conditions under which the

joint property ownership exists. The latter is considered as the joint fractional ownership unless otherwise provided by the law or the contract [Polishchuk, 2011: 13-14].

Thus, the joint property ownership (in contrast to the joint fractional ownership) may arise only in the cases provided by law or contract. Neither the Civil Code nor other legal acts provide such a reason for its occurrence as the inheritance of a share in joint property ownership.

Conclusions. Therefore, the family law of Ukraine stipulates that the objects of the right of joint property ownership between spouses are all the things and property except those which have been withdrawn from civil circulation (Part 1 of Article 61 of the FCU).

In compliance with Article 177 of the CCU, the objects of civil rights are things, money and securities, other property, property rights, services, results of operations, intellectual or creative activities, information, and other tangible or intangible values.

In our view, the death of one of the co-owners of joint tenancy is a legal fact that, violating stability of relations regarding joint property, leads to the 'reformatting' of the joint property ownership into a joint fractional one divided into equal shares.

In prospect, this article paves the way for further development of scientific knowledge on the right of joint property ownership, as well as provides answers to some practical issues, in particular, defines the marital property that is considered as the joint tenancy. ■

References

1. **Hryniak A.** (2007) 'Спiрні питання спiльної власності подружжя за новим цивiльним та сiмейним законодавством України' [Disputable issues on the joint property ownership between spouses under new civil and family law of Ukraine], *Право України* 6: 65–68.
2. **Novakhatska I.** (2006) *Правове регулювання майнових вiдносин подружжя (порiвняльно-правовий аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03* [Legal regulation of the the joint property ownership between spouses (comparative legal aspects): Dissertation abstract for the Ph.D. in Law, specialty: 12.00.03]. – Харків.
3. **Polishchuk L.** (2011) 'Форми права власності за законодавством України' [Forms of property ownership under the law of Ukraine], *Вiче* 14: 13–16.
4. **Romovska Z.** (2009) *Сiмейний кодекс України: Наукове-практичний коментар* [The Family Code of Ukraine: Scientific and practical commentary]: 3rd ed. Київ: Правова єдність.
5. **Zhylinkova I.** (2009) 'Корпоративні права осіб з подружнім статусом' [Corporate rights of people having corporate status], in V. Luts, I. Berestova (eds.) *Проблеми здійснення та захисту корпоративних прав: Збiрник тез наукових повідомлень учасників (м. Херсон, 31 жовтня – 1 листопада 2008 р.)* 1(55): 17–24.

Світовий досвід запобігання та протидії корупції: до питання про інтеграцію законодавства України до права Європейського Союзу

Наталія ЗАДИРАКА,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри
адміністративного права
Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

Роман КАБАНЕЦЬ,
студент II курсу магістратури
юридичного факультету
Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

У статті розглянуто світовий досвід запобігання й протидії корупції з метою вироблення основних напрямів удосконалення правового механізму України. На основі аналізу основних нормативно-правових актів міжнародного й національного права, досвіду європейських держав аргументовано висловлені положення щодо пріоритетних шляхів вдосконалення чинного законодавства у сфері запобігання й протидії корупції в нашій державі. Зроблено висновок, що світовий досвід застосування антикорупційного законодавства має на меті використання всього арсеналу правових засобів боротьби і визначення превентивних як пріоритетних.
Ключові слова: адаптація, інтеграція, корупція, Європейський Союз, Європейська політика сусідства.

В статье рассматривается мировой опыт предотвращения и противодействия коррупции с целью выработки основных направлений совершенствования правового механизма Украины. На основе анализа основных нормативно-правовых актов международного и национального права, опыта европейских государств, аргументированно высказаны положения о приоритетных путях совершенствования действующего законодательства в сфере предотвращения и противодействия коррупции в нашем государстве. Сделан вывод, что мировой опыт применения антикоррупционного законодательства подразумевает использование всего арсенала правовых средств борьбы и определения превентивных в качестве приоритетных.
Ключевые слова: адаптация, интеграция, коррупция, Европейский Союз, Европейская политика соседства.

Наприкінці ХХ століття світова спільнота визнала, що корупція є глобальною проблемою кожної країни, і з цією проблемою треба боротися. Результатом стало ухвалення цілого комплексу міжнародно-правових актів (обов'язкових і рекомендованого характеру), підготовлених та прийнятих в Організації Об'єднаних Націй, Організації економічного співробітництва та розвитку,

Організації американських держав, Раді Європи, Європейському Союзу, Африканському Союзу. Міжнародні юридичні інструменти відрізнялися за сферою застосування, проте в усіх було на меті одне – встановити загальні стандарти боротьби з корупцією шляхом забезпечення виконання антикорупційних законів на національному рівні.

Україна прийняла всеосяжну правову основу для боротьби з корупцією, а саме – Закон України «Про засади запобігання та боротьби з корупцією», до якого були внесені зміни в 2012 році, щоб забезпечити формування Національного комітету по боротьбі з корупцією. За законом мають декларувати свої доходи державні службовці. Крім того, антикорупційне законодавство регулює конфлікти інтересів державних чиновників і кримінальну відповідальність за надміру дорогі подарунки, гостинність тощо. Проте правила по боротьбі з корупцією спричинили мінімальний вплив на рівень шахрайства в політичних колах через слабе верховенство закону і відсутність адекватного застосування. Україна потребує нових, більш жорстких змін в антикорупційному законодавстві, щоб пришвидшити входження до Європейського Союзу. Ситуація в державі потребує максимуму зусиль усіх гілок влади і органів місцевого самоврядування, застосування необхідних загальнодержавних заходів, спрямованих на вдосконалення антикорупційного законодавства.

Необхідність всебічного вивчення *Acquis communautaire (acquis)**, проведення нових, більш широких наукових досліджень для обґрунтування євроінтеграційного курсу держави в політиці та економічному співробітництві, спрямованих на розвиток взаємовигідної співпраці на державному рівні. Співпраця потрібна як у рамках багатостороннього, так і двостороннього міжнародного договірною регулювання, що є необхідним для усунення різноманітних перешкод інтеграції, серед яких прозора сфера державного управління є однією з пріоритетних. Тому виникає нагальна необхідність вироблення дієвого механізму запобігання та протидії цьому явищу в нашій державі.

Результати гармонізації мають сприяти стабілізації ситуації в цій сфері, оскільки за останні роки рівень корупції в Україні виріс і вона стала однією з найгостріших проблем сучасності. Це негативне явище створює реальну загрозу безпеці, демократичному розвитку держави і суспільства, конституційному ладу.

Вважаємо, що на сучасному етапі розвитку нашої держави особливого значення набувають наукові дослідження питань протидії й запобігання корупції. Проаналізуємо рівень розробки проблеми в юридичній науці на основі праць сучасних дослідників. Теоретичні питання термінологічної визначеності, співвідношення дотичних понять розглядають у своїх дослідженнях Г. Атаманчук, В. Барис, С. Серьогін. Загальну характеристику корупційних діянь в освітній сфері подають науковці І. Гріньова, В. Громовий. І. Вітик вивчає окреслену проблему через призму реформування правоохоронних органів, І. Ведернікова аналізує такі дії у вищих ешелонах влади.

Констатуємо, що політичний діалог між європейським Союзом та Україною розпочався з 14 червня 1994 року, коли було підписано Угоду про партнерство і співробітництво (УПС) [3, с. 3]. В рамках інтеграційного процесу, окрім іншого, передбачається приведення у відповідність до стандартів ЄС законодавства України у сфері протидії й запобігання корупції. Необхідність гармонізації встановлена комплексом нормативно-правових актів України, зокрема, Законом України «Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 року, Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо виконання в 2012 році загальнодержавної програми адаптації

законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 28 березня 2012 року та ін.

У міжнародно-правових документах наявні різні підходи до розуміння корупції. На основі проведеного дослідження ми з'ясували, що це поняття в загально-прийнятому розумінні вперше було сформульовано на 34-й сесії Генеральної Асамблеї ООН 1979 року. Спеціалісти цієї організації визначили корупцію як «виконання посадовими особами будь-яких дій або ж бездіяльність у сфері виконання їхніх посадових повноважень за винагороду в будь-якій формі в інтересах того, хто надає цю винагороду, як з порушенням посадових інструкцій, так і без такого порушення» [9, с. 115].

Вважаємо, що найвагомішою подією в історії міжнародно-правових відносин у сфері запобігання та протидії корупції є підписання міжнародною спільнотою 9 грудня 2003 року в м. Меріда (Мексика) Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції. Фахівці з цього питання вважають цей міжнародний договір найзмістовнішим правовим актом, спрямованим на запобігання та боротьбу з корупцією як у світовому, так і в національному масштабі. Тому ООН виступила з пропозицією щорічно відзначати Міжнародний день боротьби з корупцією саме 9 грудня [1]. Паралельно вважимо на діяльність Групи держав Ради Європи проти корупції (ГРЕКО), що має статус однієї з найбільш авторитетних міжнародних організацій у сфері вироблення й моніторингу дотримання антикорупційних стандартів (її учасниками є фактично всі держави Європейського континенту та США).

Проаналізуємо норми згаданої Конвенції ООН. По-перше, цей документ, на нашу думку, слід розглядати як основу для адаптації законодавства країн-учасниць, тобто для приведення національного законодавства у відповідність до загальновизначених методів і заходів щодо попередження й протидії корупції. Зазначимо, що ключовими принципами її реалізації є теоретичні положення щодо запобігання корупції та боротьби з корупційними проявами. Конвенція містить норми, де визначено основні засади політики держав-учасниць у сфері запобігання й протидії корупції, а саме: створення органу або органів із запобігання та протидії корупції (ст. 6); оптимізація функціонування публічного й приватного секторів (ст. 7 та 12); запровадження кодексів поведінки державних посадових осіб (ст. 8); забезпечення доступу громадськості до процесів протидії корупції (ст. 13) тощо [2].

Норми міжнародного антикорупційного законодавства знайшли своє відображення в національному законодавстві провідних країн світу, що визначають перелік діянь, які належать до корупційних, коло осіб, котрі підпадають під дію антикорупційних законодавчих актів (Конвенцію ООН ратифікували 167 країн світу). Деякі країни ухвалили комплекс заходів як нормотворчого, так і організаційного характеру для приведення національних законодавств у відповідність до вимог Конвенції ООН проти корупції.

Наприклад, у Сінгапурі діє спеціалізований структурний підрозділ – Бюро з розслідування випадків корупції. Такий орган має повноваження для проведення слідчих дій і зобов'язаний передбачити комплекс заходів превентивного характеру [6]. А у структурі Міністерства внутрішніх справ Словацької Республіки діє Антикорупційний комітет, до повноважень якого належить проведення превентивних заходів і розслідування фактів корупції серед співробітників міністерства та поліцейських структур країни.

**Acquis communautaire (acquis)* – правова система Європейського Союзу, яка містить акти законодавства Європейського Союзу (але не обмежується ними), прийняті в рамках Європейського співтовариства, Спільної зовнішньої політики та політики безпеки і Співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ (джерело: Закон України «Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 року).

Досвід монархічної Японії цікавий для врахування в українських реаліях з метою запровадження суворих обмежень у фінансуванні виборчих кампаній, окремих партій, інших політичних організацій, громадських формувань. Важливо, що норми японського законодавства фіксують регламентований порядок здійснення пожертвувань на користь кандидатів на виборах, організації та діяльності політичних фондів, встановлюють суворий порядок фінансової звітності [8, с. 9].

У юридичній науці відповідна політика держави щодо проведення антикорупційних заходів і подолання такого явища в державі дістала узагальнену назву «культура прозорості». Знаходимо дані, що в Південній Кореї з 1999 року діє програма *OPEN*. Вона є системою контролю за розглядом заяв громадян чиновниками міської адміністрації та втручанням у цей процес [6].

Фахівці проблематики вказують, що чітка й ефективна система боротьби з корупцією, яка спирається на ефективну нормативно-правову базу й підтримку суспільства, діє у Фінляндії. Міжнародна неурядова організація по боротьбі з корупцією «Трансперенсі Інтернешнл» визначає її як одну з найменш корумпованих країн світу. Згідно з положеннями Кримінального кодексу Фінляндії, за вчинення дій, що можуть кваліфікуватися як корупція, передбачено санкції від штрафу до ув'язнення строком до чотирьох років залежно від ступеня суспільної небезпеки злочину [5, с. 14].

У Федеративній Республіці Німеччина в основу боротьби з корупцією покладено завдання знищення матеріальної, насамперед фінансової бази злочинних угруповань. Це досягається шляхом конфіскації майна і створення належної правової бази для унеможливлення «відмивання» «брудних» грошей. Основне завдання німецького уряду в сфері запобігання корупції полягає в тому, щоб у результаті законодавчих, організаційних, кадрових та інших заходів унеможливити зловживання державного службовця своїм посадовим становищем [8, с. 8].

Не зважаючи на актуальність цього питання, в Польщі донедавна не було відповідного правового акта у сфері протидії корупції. Тривалий час юристи-практики вважали достатніми норми права, закріплені в Кримінальному кодексі країни. Проте наприкінці 2002 року уряд Польщі затвердив Державну програму боротьби з корупцією під назвою «Антикорупційна стратегія». На виконання цієї програми створена й працює Надзвичайна кодифікаційна комісія сейму, яка готує зміни до Кримінального, Кримінально-процесуального та Кримінально-виконавчого кодексів [7, с. 341].

У законодавстві США поняття корупції посадовців визначено досить широко. Під цим поняттям розуміють комплекс протиправних діянь, передбачених в основному в чотирьох главах розділу 18 Зводу Законів: «Хабарництво, нечесні доходи і зловживання своїм положенням публічними посадовцями»; «Посадовці і службовці за наймом»; «Здирство і погрози»; «Вибори і політична діяльність». Кримінальному переслідуванню за хабарництво в США піддаються не тільки ті, хто одержує хабарі, а й ті, хто їх дає. Важливо, що покаранню за хабарництво разом з нині функціонуючим підлягає як колишній, так і майбутній службовець [7, с. 341].

Отже, вважимо, що для боротьби з корупцією низка країн вживає заходи організаційного характеру – створюють спеціалізовані установи, організації, метою діяльності яких є вироблення відповідної стратегії й тактики, розробка превентивних заходів нормотворчого й функціонального змістового наповнення. Проте необхідно, з огляду на актуальність проблеми, переглянути комплекс організаційно-правових та інших заходів на національному рівні з метою їхнього вдосконалення та інтенсифікувати діяльність у міжнародних організаціях.

Отже, за умов наявності масштабної корупції пріоритетними є заходи щодо усунення її причин, а вже потім – боротьба з конкретними виявами. Причому, для правових систем деяких розвинених країн не є характерним використання в законодавстві терміна «боротьба», численними є закріплення в нормативно-правовому акті (часто – кодифікованому) принципів запобігання правопорушенням.

На нашу думку, однією з головних складових формування й реалізації ефективної системи боротьби з корупцією є чітка взаємодія держав, насамперед, їхніх правоохоронних органів, спільна участь у заходах, ініційованих Організацією Об'єднаних Націй, Радою Європи, Інтерполом, Міжнародним валютним фондом, Світовим банком та іншими міжнародними інституціями.

Практика роботи правоохоронних органів зарубіжних країн у цьому напрямі свідчить про те, що досконалість нормативно-правового забезпечення протидії та наявність ефективної системи протидії корупції на національному й міжнародному рівнях є однією з головних умов успішного подолання зазначеної проблеми.

Практичний досвід правових держав світу у сфері боротьби з корупційними злочинами дає змогу сформулювати уявлення про основи передової національної антикорупційної стратегії, вироблення якої сьогодні необхідне в Україні. Відповідно, наразі вітчизняна влада повинна:

– розробити єдину державну політику в сфері боротьби з корупцією, яка містила б комплекс заходів державного, політичного, економічного, соціального і правового характеру;

– сформувати спеціальну антикорупційну службу, незалежну від усіх гілок влади, яка забезпечила б контроль за діяльністю державних органів різних рівнів;

– забезпечити незалежне функціонування судової влади, за прикладом правоохоронних систем Італії, США, Великої Британії чи Франції.

Список використаних джерел

1. Конвенція ООН проти корупції (ратифікована Законом України від 18 жовтня 2006 року № 251-V) [Електронний ресурс] – Режим доступу: zakon4rada.gov.ua
2. Концепція подолання корупції в Україні «На шляху до доброчесності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/7094>
3. Метельова Т. Європа на обрії: стан і перспективи співробітництва Україна-ЄС // Віче. – 2009. – № 16. – С. 2–4.
4. Соснін О. Про необхідність використання світового досвіду в боротьбі з корупцією у вітчизняній практиці // Віче. – 2014. – № 1. – С. 17.
5. Чемерис І. Зарубіжний досвід протидії корупції в системі державного управління // Стратегічні пріоритети. – 2009. – № 3(12). – С. 13–16.
6. Чепелюк В. Досвід зарубіжних країн у боротьбі з корупцією [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://uspishnaukraina.com.ua/strategy/69/244.html>
7. Чубата Л. Міжнародний досвід боротьби з проявами корупції // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 2.
8. Чубенко І. Зарубіжний досвід боротьби з корупцією в органах виконавчої влади // Вісник державної служби України. – 2003. – № 1. – С. 8–11.
9. Nevmerzhyckyj Je. V. Korupcija v Ukraїni: prychny, naslidky, mehanizmy protydyi: monografija / Je. V. Nevmerzhyckyj. – K.: KNT, 2008. – 368 s.

Global Experiences in Preventing and Counteracting Corruption: Towards the Issue on Integration of the Legislation of Ukraine into EU Law

30

Natalia ZADYRAKA,
Ph.D. in Law,
Assistant Professor of
the Administrative Law Department
of the Juridical Faculty
of Taras Shevchenko
National University of Kyiv

Roman KABANETS,
Student in the 2nd Year of Study of
the Master's Degree Programme of
the Juridical Faculty of
Taras Shevchenko National University
of Kyiv

Global experiences in preventing and counteracting corruption in order to implement the primary directions for improving the legal frameworks in Ukraine are examined. On the basis of the analysis of the principal regulatory legal acts of international and national law and the experiences of European states, the provisions on the priority methods for improving current legislation in the spheres of prevention and the fight against corruption in our country are reasoned. It is concluded that global experiences in the application of anti-corruption legislation are aimed at using a whole range of legal means to fight corruption, and those which are preventive are of the highest priority.

Keywords: adaptation, integration, corruption, the European Union

At the end of the 20th century, the world community acknowledged that corruption is a global problem for every country, so this problem must be combated. This has resulted in the adoption of a set of international legal acts (having mandatory or advisory nature) elaborated and enacted by the United Nations Organization, the Organization for Economic Cooperation and Development, the Organization of American States, the Council of Europe, the European Union, and the African Union. The international legal instruments differed in spheres of application; however all of them are aimed at establishing general standards for fighting corruption by implementing anti-corruption laws at the national level.

Ukraine has adopted a comprehensive legal basis for fighting corruption, i.e. the Law of Ukraine 'On Principles of Preventing and Counteracting Corruption'. This was amended in 2012 in order to ensure the establishment of a National Anti-Corruption Committee. According to the Law, state employees are to declare their income. In addition, the anti-corruption legislation settles conflicts of interests concerning public officials and foresees their criminal responsibility for unduly expensive gifts, hospitality, etc. However, the rules for fighting corruption had a minimal influence on deceptive practices within political quarters due to the absence of the supremacy of the Law and its adequate application. Ukraine requires new and stricter changes to the anti-corruption legislation in order to accelerate its joining the European Union. The situation in the country requires the maximum efforts of representatives of all branches of power and local self-government institutions, as well as the implementation of necessary nationwide measures aimed at the improvement of anti-corruption legislation.

There is a necessity for the all-round study of the *acquis communautaire* (*acquis*); conducting of new, wider scientific researches to argue Ukraine's course for European integration in the political and economic spheres which is aimed at the development of mutually beneficial cooperation at the state level. Such cooperation is necessary within the framework of both multilateral and bilateral international contractual regulations which is required for the removal of various integration obstacles (in particular, by creating a transparent state administration which is one of the highest-priority tasks). That is why, there is an urgent necessity for developing an efficient mechanism to prevent and counteract corruption in our country.

The results of harmonization should promote a stabilization of the situation in this field, whereas in recent years the level of corruption in Ukraine has significantly increased, and has become one of the most severe problems nowadays. This negative phenomenon poses a real threat to the security, constitutional order, and democratic development of the state and society.

In our opinion, at the modern stage of the development of our state, the scientific researches concerning prevention of and countermeasures against corruption are of particular significance. We can analyse the level of examination of this problem in legal science on the basis of modern researches. Theoretical issues on terminological definitions and the correlation between concerned notions, are the subjects of researches made by G. Atamanchuk, V. Barys, S. Seriojin. Scientists I. Griniova and V. Gromovyi propose a general examination of corrupt activities in the education sphere. I. Vityk studies the outlined problem through the prism of the reformation of law

enforcement authorities; I. Vedernikova analyzes such activities within the top echelons of power.

We state that the political dialogue between the European Union and Ukraine started on 14 June 1994 upon signing of the Partnership and Cooperation Agreement (PCA) [Meteliova, 2009: 3]. Among other issues, the integration process foresees the harmonization of the legislation of Ukraine with EU standards existing in the sphere of preventing and counteracting corruption. The necessity of such harmonization has been established by a system of Ukrainian regulatory legal acts, in particular, by the Law of Ukraine 'On the All State Programme of Adaptation of Ukrainian Legislation to the Legislation of the European Union' of 18 March 2004, the Instruction of the Cabinet of Ministers of Ukraine 'On Approval of Action Plan for Execution of 'the All State Programme of Adaptation of Ukrainian Legislation to the Legislation of the European Union' in 2012' of 28 March 2012, etc.

International legal instruments contain different approaches to the consideration of corruption. Based on this research, we found out that such a concept was initially formulated in its generally accepted understanding during the 34th Session of the UN General Assembly in 1979. Experts of this organization defined corruption as "the commission or omission of an act in the performance of or in connection with one's duties, in response to gifts, promises or incentives demanded or accepted, or the wrongful receipt of these once the act has been committed or omitted" [Nevmerzhyč'kyj, 2008: 115].

We shall indicate that the most important event in the history of international legal relations in the sphere of preventing and counteracting corruption was the signing of the United Nations Convention against Corruption by the international community that took place on 9 December 2003 in the city of Merida (Mexico). Experts on corruption consider this international treaty to be the most substantial legal act aimed at the prevention and fight against corruption both nationally and world-wide. That is why, the UN commemorates International Anti-Corruption Day on 9 December every year [1]. Simultaneously, it is worth noticing the operation of the Council of Europe's Group of States against Corruption (GRECO) having the status of being one of the most competent international organizations in the sphere of development and monitoring of observance of anti-corruption standards (the Group includes almost all states of the European continent, and the USA).

It is necessary to analyse the regulations of the above-mentioned Convention. First of all, we believe that this document should be considered as the basis for the adaptation of the Member States legislation, i.e. the harmonization of national legislation with generally recognized methods and measures for preventing and counteracting corruption. The key principles of its realization are the theoretical provisions on corruption prevention and the fight against its manifestations. The Convention contains provisions that define the main principles of the Member States policy concerning the sphere of preventing and counteracting corruption. In particular, they envisage the establishment of a body or bodies for preventing and counteracting corruption (Article 6); optimization of public and private sectors operations (articles 7 and 12); implementation of codes or standards of conduct for public officials (Article 8); ensuring that the public has effective access to anti-corruption processes (Article 13), etc. [2].

The provisions of international anti-corruption legislation are reflected in the national legislation of the leading countries of the world, since they determine the list of actions considered corruptive; the number of people being subjects to the anti-corruption legal acts (the UN

Convention was ratified by 167 countries). Some countries have adopted a set of norm-setting and organizational measures for bringing national legislations in line with the anti-corruption requirements of the UN Convention against Corruption.

For example, in Singapore there is a special structural subdivision which is named the Corrupt Practices Investigation Bureau. Such a body is authorized to carry out investigative activities and is obliged to envisage a number of preventive measures [Chepeliuk]. The structure of the Ministry of the Interior of the Slovak Republic includes an Anti-Corruption Committee authorized to take preventive measures and investigate the facts of corruption among Ministry officials and police structures across the country.

The experience of monarchic Japan is interesting to be taken into account in the Ukrainian realities in order to provide severe financial restrictions during election campaigns, for some parties and other political organizations, as well as for non-governmental institutions. It is important that the provisions of the Japanese law have established a regulated procedure for donations in favour of election candidates, the organization and operation of the political funds, and provide a severe system of financial reporting [Chubenko, 2003: 9].

In legal science, proper state policy concerning anti-corruption measures and processes for overcoming corruption in the state, is generally referred to as 'a culture of transparency'. There is corresponding data that since 1999 the OPEN Programme has been carried out in North Korea. This is a system of control over the consideration of the applications of citizens by local administration officials and some interventions into this process [Chepeliuk].

Experts in this sphere have indicated that a clear-cut and efficient system of fighting against corruption grounded on an effective normative and legal base and public support, functions nowadays in Finland. The international non-governmental organization dedicated to fighting corruption 'Transparency International' defines it as one of the least corrupted countries of the world. According to the provisions of the Criminal Code of Finland, performance of actions that could be qualified as corruptive results in penal measures which may be equal to a fine or confinement lasting up to four years dependant on the level of a crime's social danger [Chemerys, 2009: 14].

In the Federal Republic of Germany, the task of eliminating the material, primarily financial basis of criminal groups is the foundation of fighting corruption. This is executed by means of confiscation of property and the establishment of an appropriate legal basis for rendering impossible 'money laundering' and other illegal actions. The main task of the German Government in the sphere of preventing corruption is the disabling of office abuses by state officials as a result of legislative, organization, staff, and other measures [Chubenko, 2003: 8].

Without regard to the reality of this issue, until recently there was no relevant legal act in the sphere of fighting corruption in Poland. For a long time, legal practitioners considered the judicial norms stipulated in the Criminal Code of the country as being sufficient. However, at the end of 2002 the Government of Poland approved a State Programme for Fighting Corruption named as the 'Anti-Corruption Strategy'. For the purposes of this Programme, the Extraordinary Codification Commission of the Sejm of the Republic of Poland was established, and it now operates by elaborating amendments to the Criminal, Criminal Procedure and Criminal Executive codes of the country [Chubata, 2010: 341].

The USA legislation determines the notion of officials' corruption in a broad sense. This concept is understood as

Засновник –
Верховна Рада України

Головний редактор
Світлана ПИСАРЕНКО

Редакційна колегія:

Віктор КОРНІЮК, Лариса СЕВЕРЕНЧУК,
Юрій АРТЕМЕНКО, Олександр БАНДУРКА, Іван
БОКІЙ, Степан ГАВРИШ, Віктор ГРАБ,
Юлій ЮФФЕ, Віктор КИРИЛЛОВ,
Олександр КОПИЛЕНКО, Анатолій МАТВІЄНКО,
Павло МАТВІЄНКО, Анатолій МАЦЮК,
Микола МЕЛЬНИК, Борис ОЛІЙНИК,
Сергій ПРАВДЕНКО, Анатолій СЕЛІВАНОВ,
Лесь (Леонід) ТАНИЮК, Віктор ТАРАН (Терен)

Наукові рецензенти:

Валентин Балюк (Республіка Польща)
Лариса Лещенко (Республіка Польща)
Огнян Мінчев (Республіка Болгарія)
Томас Янелюнас (Литовська Республіка)

Головний редактор
Світлана ПИСАРЕНКО – 235-81-55

Приміальня:

Любов САЛЮК – 235-79-58

Заступник головного редактора
Віктор КОРНІЮК – 272-46-30

Відповідальний секретар

Лариса СЕВЕРЕНЧУК – 235-79-53

Головний бухгалтер **Ірина КИСЛІВ,
Жанна СИМОНЕНКО** – 235-79-58

Відділ з висвітлення питань

парламентської діяльності:

Завідувач **Юлія ЦИРФА** – 234-67-78,

Олексій СИЩУК – 235-79-52,

Микола БІЛОКОПИТОВ – 234-67-78

Тарас РОМАНИУК – 234-67-78

Відділ соціально-економічної політики

та правового забезпечення:

Завідувач **Олександр МАЛІЄНКО,**

Оксана СКРИПНИК – 235-81-56,

Віталій СКОБЕЛЬСЬКИЙ

Відділ гуманітарної політики:

Завідувач **Ольга КЛЕЙМЕНОВА** – 235-79-55,

**Людмила ПУЗИКОВА, Лариса МАРЧУК,
Микола СЛАВИНСЬКИЙ, Євген ТИЩУК**

Літературні редактори:

Олена ЧОПОВСЬКА – 235-79-60,

Наталка СЕМІВОЛОС – 235-79-53,

Людмила СКОРУК – 235-79-60

Реклама та передплата:

Віра ПРАВИНА – 272-46-23,

Сергій ДУБРОВІН – 234-68-30

Дизайн – **Марина АРЕСТОВА** – 235-81-56

Верстка – **Сергій ЛОСЕНКО** – 235-81-56,

Сергій УСЕНКО, Наталя КУТНЯК – 235-79-60

Підтримка сайта –

Євген СИНЕЛЬНИКОВ – 235-81-56,

Олексій ЛОЗИНСЬКИЙ, Діана ТОКОВЕНКО

04053, Київ-53,

пров. Несторівський, 4

E-mail: mail@viche.info

E-mail: viche@rada.gov.ua

www.viche.info

Підготовку та випуск у світ журналу «Віче»

за дорученням засновника здійснює редакція.

© Віче, 2014.

Свідчення про державну реєстрацію друкованого

засобу масової інформації КВ № 570

від 05.04.1994.

Редакція не завжди поділяє позицію авторів.

І залишає за собою право на редагування,

опублікування наданих авторами творів та сплату

авторського гонорару. Рукописи не рецензуються

і не повертаються.

При передруку посилання на «Віче» обов'язкове.

Відповідальність за зміст і достовірність

реklamних оголошень несуть рекламодавці.

“R” – матеріали, які друкуються на правах реклами

Підписано до друку 05.06.2014.

Формат 60x84/8.

Папір офсетний.

Друк офсетний.

Ум. друк. арк. 2,3.

Зам. № ДС 219. Тираж 2200 прим.

Ціна договірна.

Набрано і зверстано на комп'ютерному

комплексі редакції журналу «Віче».

Надруковано з готового оригінал-макета

у ТОВ «КЖД «Софія»,

08000, Київська обл., смт Макарієв,

вул. Першотравнева, 65.

Свідчення про державну реєстрацію

АО1 № 22 9953 від 26.11.2008 р.

Журнал «Віче» читають у Верховній Раді та її коміте-

тах, адміністрації Президента України, Кабінеті Міні-

стрів України, Держкомтелерадіо. Він також надход-

ить до бібліотек Конгресу США та Ради Європи, до

Книжкової палати України, Національної бібліотеки

України імені В. І. Вернадського, Національної парла-

ментської, Державної науково-технічної, Держ-

авної бібліотеки для юнацтва, Державної науково-

педагогічної, Центральної імені М. Островського.

Передплатний індекс – 74254.

a set of illegal actions generally stipulated in four chapters of Title 18 of the US Code: 'Bribery, graft, and conflicts of interests'; 'Public officers and employees'; 'Extortion and threats'; 'Elections and political activities'. Not only bribe-takers, but also those giving bribes are subjects to criminal prosecution in the USA. It is important that subjects to punishment for bribery are present, former and future officials [Chubata, 2010: 341].

Thus, one can note that in order to fight corruption a number of countries have taken organizational measures such as the foundation of special institutions and organizations aimed at developing relevant strategies and tactics, and elaborating rule-making and functional preventive mechanisms. However, considering the urgency of the issue, it is also necessary to review a set of organizational and legal, as well as other national anti-corruption measures, to the realization of their improvement and intensification of a nation's activities in international organizations.

Thus, taking into consideration the scaled corruption, every state should, first of all, take measures to eliminate its prerequisites, and only after that start fighting its certain manifestations. For that reason, the legal instruments of some developed countries do not contain the notion of 'fight' but include a lot of principles for the prevention of violations, as these judicial acts (often codified) form the legal frameworks of these states.

We believe that one of the main constituents for the formation and development of an effective system of fighting corruption is accurate interactions between states, first of all, between their law enforcement authorities; common participation in actions initiated by the United Nations Organization, the Council of Europe, INTERPOL, the International Monetary Fund, the World Bank, and other international institutions.

The working practices of the law enforcement authorities of foreign countries in this direction have proven that the efficiency of a regulatory basis to counteract and the presence of an effective system to fight corruption at national and international levels are some of the main conditions for the successful elimination of the above-mentioned problems.

The practical experiences of world legal states in the sphere of fighting corruption crimes gives an opportunity to establish notions on the foundation of a leading national anti-corruption strategy whose development is absolutely necessary for Ukraine nowadays. Accordingly, today the national authorities are:

– to develop a single state policy in the sphere of fighting corruption containing a set of measures of state,

political, economic, social, and legal nature;

– to establish a special anti-corruption service, independent from all branches of power which ensures control of the activities of state authorities at various levels;

– to ensure the independent functioning of judicial authorities based on the models of law enforcement systems used in Italy, the USA, Great Britain and France.

References

1. Конвенція ООН проти корупції. Ратифікована Законом України № 251-V від 18 жовтня 2006 р. [The UN Convention against Corruption. Ratified by the Law of Ukraine № 251-V, 18 October 2006], <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/251-16>>

2. Концепція подолання корупції в Україні 'На шляху до доброчесності' [Concept on Fighting Corruption in Ukraine 'On the Way toward Honesty'], <<http://www.minjust.gov.ua/0/7094>>

3. **Chemerys I.** (2009) 'Зарубіжний досвід протидії корупції в системі державного управління' [International experience in counteracting corruption in the state administration system], *Стратегічні пріоритети* 3(12): 13–16.

4. **Chepeliuk V.** 'Досвід зарубіжних країн у боротьбі з корупцією' [Experience of foreign countries in fighting corruption], <<http://uspishnaukraina.com.ua/strategy/69/244.html>>

5. **Chubata L.** (2010) 'Міжнародний досвід боротьби з проявами корупції' [International experience in fighting corruption manifestations], *Часопис Київського університету права* 2: 338–342.

6. **Chubenko I.** (2003) 'Зарубіжний досвід боротьби з корупцією в органах виконавчої влади' [International experience in fighting corruption in the executive bodies], *Вісник державної служби України* 1: 8–11.

7. **Meteliava T.** (2009) 'Європа на обрії: стан і перспективи співробітництва Україна – ЄС' [Europe on the horizon: conditions and prospects of the EU – Ukraine cooperation], *Віче* 16: 2–4.

8. **Nevmerzhyckyj Je. V.** (2008) *Korupcija v Ukraїni: prychny, naslidky, mehanizmy protydyi: monografija*. Kyiv: KNT.

9. **Sosnin O.** (2014) 'Про необхідність використання світового досвіду в боротьбі з корупцією у вітчизняній практиці' [On necessity to use the international experience while fighting corruption in the domestic practice], *Віче* 1: 16–18.